

FÖRVALTNINGSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 16/2010 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av skjutvapenlagen och av vissa andra lagar som har samband med den, till godkännande av tilläggsprotokollet mot olaglig tillverkning av och handel med skjutvapen, deras delar och komponenter och ammunition till Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet, samt till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i tilläggsprotokollet som hör till området för lagstiftningen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 10 september 2009 en proposition med förslag till lag om ändring av skjutvapenlagen och av vissa andra lagar som har samband med den, till godkännande av tilläggsprotokollet mot olaglig tillverkning av och handel med skjutvapen, deras delar och komponenter och ammunition till Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet, samt till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i tilläggsprotokollet som hör till området för lagstiftningen (RP 106/2009 rd) till förvaltningsutskottet för beredning.

Lagmotioner

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande lagmotioner:

— LM 106/2008 rd — Markku Pakkanen /cent m.fl.: Lag om ändring av 45 § i skjutvapenlagen

— LM 65/2009 rd — Annika Lapintie /vänst m.fl.: Lag om ändring av skjutvapenlagen

Utlåtanden

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet, jord- och skogsbruksutskottet och försvarsutskottet lämnat utlåtande i ärendet. Utlåtandena (GrUU 18/2010 rd, JsUU 5/2010 rd, FsUU 2/2010 rd) återges efter betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- inrikesminister Anne Holmlund
- regeringsråd Katriina Laitinen och projektchef Mika Lehtonen, inrikesministeriet
- lagstiftningsråd Liisa Vanhala, justitieministeriet
- regeringsråd Timo Turkki, försvarsministeriet
- överinspektör Rami Sampalahti, jord- och skogsbruksministeriet

- överläkare Tom Silfvast, social- och hälsovårdsministeriet
 - förvaltningsrättsdomare Mika Hämäläinen, Helsingfors förvaltningsdomstol
 - ordförande Pekka Sauri, undersökningskommissionen för skolmorden i Kauhajoki
 - jurist Kimmo Lehtimäki, Polisyrkeshögskolan
 - avdelningschef, professor Jouko Lönnqvist, Institutet för hälsa och välfärd
 - dataombudsman Reijo Aarnio
 - polisöverdirektör Mikko Paatero och chef för vapenförvaltningen Liisa Timonen, Polisstyrelsen
 - biträdande avdelningschef Tuija Sundberg, Huvudstaben
 - överkommissarie Tero Haapala, Centralkriminalpolisen
 - överkonstapel Ilari Vilen, polisinrättningen i Helsingfors
 - polischef Martti Kallio, polisinrättningen i Lappland
 - biträdande polischef Kari Puolitaival, polisinrättningen i Egentliga Finland
 - jaktchef Petri Vartiainen, Södra Savolax jaktvårdsdistrikt
 - styrelseledamot Urho Tervonen, Kajanalands jaktvårdsdistrikt, även som representant för Koutaniemen metsästysseura
 - vapentekniker Jaakko Vottonen, Asetekno Oy
 - ordförande Antti Sukuvaara, Asealan Elinkeinoharjoittajat ry (Finnish Arms Trade Association)
 - ordförande Jukka Sassi, Asehistorian Liitto ry
 - styrelseledamot Mikko Hietala, Asekauppiaiden Liitto ry
 - ordförande, vapensmedmästare Jorma Lähteenmäki, Aseseppien yhdistys ry
 - ordförande Runo K. Kurko, Kansallinen kivääriyhdistys NRA ry
 - ombudsman Pekka Tuunanen, Försvarsutbildningsföreningen
 - kommunikationschef Klaus Ekman, Jägarnas Centralorganisation
 - ombudsman Laura Lodenius, Fredsförbundet
 - ombudsman Olli Nyberg, Reservistförbundet — Reservunderofficersförbundet rf
 - ordförande för vapenkommittén Arto Pulkki, Reserviläisurheiluliitto ry
 - ombudsman Risto Aarrekiivi, Suomen Ampumaurheiluliitto ry
 - medlem i lagkommittén Jussi Peltola, Suomen Asehistoriallinen Seura ry
 - intressebevakningsdirektör Markku Kojo, Finlands Läkarförbund
 - ombudsman Panu Hiidenmies, Suomen Metsästäjäliitto — Finlands Jägarförbund ry
 - ordförande Antero Rytkölä, Suomen Nismiesyhdistys ry, även som representant för Poliisi-, ulosotto-, syyttaja- ja maistraattilakimiesten edunvalvontajärjestö PUSH ry
 - förste vice ordförande Heikki Pyhälamm, Finlands Polisorganisationers Förbund rf
 - organisationssekreterare Tommi Verho, Finlands Reservofficersförbund
 - utvecklingschef Kirsi Markkanen, Tehy rf
 - styrelseledamot Sampsa Olkinuora, Vantaan reserviläiset ry
 - professor Olli Mäenpää
 - professor Kaarlo Tuori
 - advokat Hannu Lukkarila.
- Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av
- utrikesministeriet
 - undervisningsministeriet
 - skyddspolisen
 - gränsbevakningsväsendet
 - skjutvapennämnden
 - Forststyrelsen
 - Tullstyrelsen
 - Finlands Kommunförbund
 - Underofficersförbundet rf
 - Hobbyskytteforumet
 - gemensamt från flera vapenorganisationer (12 föreningar)
 - Befälsförbundet rf
 - Reserviläisurheiluliitto ry
 - Suomen Ilma-aseharrastajat ry
 - Suomen Jousimetsästäjien liitto ry
 - Suomussalmen Urheiluampujat ry
 - Upseeriliitto ry
 - vapensamlare Janne Pohjoispää.

PROPOSITIONEN OCH LAGMOTIONERNA

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen antar lagen om ändring av skjutvapenlagen och vissa andra lagar som har samband med den. Dessutom föreslås regeringen att riksdagen godkänner det i New York den 31 maj 2001 upprättade tilläggsprotokollet mot olaglig tillverkning av och handel med skjutvapen, deras delar, komponenter och ammunition till Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet, till den del protokollet hör till Finlands behörighet.

Översynen av skjutvapenlagen (1/1998) hör samman med det nationella genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/51/EG av den 21 maj 2008 om ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen. Genom direktivet har de bestämmelser i ovannämnda protokoll genomförts som hör till området för gemenskapslagstiftningen.

Ändringen av skjutvapenlagen dikteras också av nationella ändringsbehov.

Syftet med översynen av skjutvapenlagen är att öka vapensäkerheten. Regeringen föreslår att de bestämmelser i skjutvapenlagen som gäller handeldvapen, dvs. pistoler, miniatyrpistoler, revolverar och miniatyrrevolverar, ses över. I framtiden ska endast personer som har fyllt 20 år få tillstånd för dessa vapentyper. Endast personer som är medlemmar i en förening som har ett tillstånd enligt 4 § i föreningslagen ska kunna få förvärvstillstånd på basis av sport- och hobby-skytte. Endast personer som visar upp ett intyg av en jaktvårdsförening över sin hobbyverksamhet ska kunna beviljas tillstånd på basis av jakt. Tillstånd för handeldvapen ska till en början meddelas på viss tid för högst fem år. Därefter ska tillståndshavaren med fem års mellanrum visa upp ett intyg över att han eller hon aktivt utövar sin hobby.

Tillsynen över tillståndssökandens och tillståndshavarens personliga lämplighet ska bli effektivare. Tillståndsmyndigheten ska av försvarmakten få uppgifter som gäller tillståndsha-

varens tjänstgöring och bedömningen av hans eller hennes tjänsteduglighet. En värnpliktig tillståndssökande ska i samband med ansökan visa upp ett intyg över fullgjord tjänstgöring eller en utredning över orsaken till att tjänstgöringen har skjutits upp eller avbrutits. Tillståndssökanden förpliktas att genomgå ett lämplighetstest som prövar hans eller hennes personliga lämplighet. Tillståndsmyndigheten ska ha rätt att med tillståndssökandens eller tillståndshavarens samtycke få uppgifter om dennes hälsa. Om den berörda personen inte ger sitt samtycke till detta, ska det kunna utgöra en grund för att tillstånd inte meddelas eller för att ett gällande tillstånd återkallas. Enligt förslaget ska yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården ha rätt att göra en anmälan hos polisen om en person som inte är lämplig att inneha ett vapentillstånd.

Regeringen föreslår en allmän nedre åldersgräns på 18 år för tillstånd att förvärva ett skjutvapen. En person som har fyllt 15 men inte 18 år ska med sin vårdnadshavarens samtycke kunna meddelas parallelltillstånd för ett hagelgevär, ett gevär, ett salongsgevär eller ett kombinationsvapen.

Tillståndsplikten i fråga om vapendelar föreslås bli utvidgad. Tillstånd ska krävas för stommor till vapen och för ljuddämpare. Dessutom stramas bestämmelserna om deaktivering av skjutvapen åt.

Finland undertecknade tilläggsprotokollet mot olaglig tillverkning av och handel med skjutvapen, deras delar, komponenter och ammunition i New York den 23 januari 2002. Europeiska unionen undertecknade protokollet den 16 januari 2005. Protokollet trädde i kraft den 3 juli 2005. Det är ett av tre tilläggsprotokoll till Förenta Nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet. Konventionen godkändes i riksdagen den 12 december 2003 och trädde för Finlands del i kraft den 11 mars 2004.

Åtagandena enligt protokollet har att göra med bekämpning av olaglig tillverkning av och handel med skjutvapen, deras delar och kompo-

nenter och ammunition. Protokollet omfattar i huvudsak bestämmelser som förbättrar samarbetet och informationsutbytet mellan myndigheterna i de fördragsslutande staterna. Dessutom innehåller det bestämmelser som ställer minimikrav på den nationella lagstiftningen om införsel och utförsel av skjutvapen. Där finns vidare bestämmelser om att skjutvapen ska märkas med koder och om att all vapenförmedling kräver tillstånd. Vissa bestämmelser hör till Europeiska gemenskapens behörighet.

Finlands lagstiftning om skjutvapen uppfyller i det stora hela åtagandena i protokollet. För att protokollet ska kunna sättas i kraft måste 41 kap. 1 § i strafflagen ändras. Regeringen föreslår att protokollet sätts i kraft genom en blankettlag. Lagens ikraftträdande ska bestämmas genom förordning av republikens president.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt. Lagen om sättande i kraft av tilläggsprotokollet avses träda i kraft vid samma tidpunkt som tilläggsprotokollet träder i kraft nationellt.

LM 106/2008 rd

Det största kruxet med den gällande skjutvapenlagen är att den fokuserar mer på det vapen som en person ansöker om än på den ansökande personens egenskaper och lämplighet att inneha vapen. Tillståndsprövningen borde främst utgå från en bedömning av sökandens lämplighet och vilket det faktiska förnuftiga användningsändamålet är för vapnet. Ett led i tillståndprocessen bör också vara att ta reda på om sökanden uppfyller de premisser för vapenanvändning som han eller hon uppgett i ansökan.

Av denna anledning bör 45 § i skjutvapenlagen, som anger vem som kan beviljas förvärvstillstånd, ändras. Som ett nytt element föreslås ett vapenkort som bygger på samma principer som ett jaktkort, dvs. det ska vara ett bevis på att innehavaren känner till bestämmelserna och föreskrifterna om hantering av eldvapen och om vapen. Den utbildning och examen som krävs för kortet kunde tillståndsmyndigheten överlåta på exempelvis skytte- eller jaktföreningar som hör till rikstäckande centralorganisationer. Inrikes-

ministeriet ska utfärda närmare bestämmelser om utbildningens innehåll och examen.

Av den sökande ska också krävas ett läkarintyg över hans eller hennes hälsotillstånd och eventuella andra hälsorelaterade omständigheter som kan påverka beviljandet av tillståndet. Av läkarintyget bör framgå om den sökande behandlats för sådana psykiska symtom som i väsentlig grad kan antas påverka hans eller hennes förmåga att hantera skjutvapen utan att äventyra sin egen eller allmän säkerhet.

Ett annat nytt krav för förvärvstillstånd föreslås vara ett utlåtande från en jakt- eller sportskytteförening om bl.a. hur intresserad sökanden är av sin hobby, hur länge han eller hon hållit på med den och om han eller hon eventuellt betett sig på ett sätt som kan påverka tillståndsprövningen. Eftersom man på grund av föreningsfriheten inte kan kräva att alla sökande ska vara medlemmar i en förening kan utlåtande från två trovärdiga personer med väsentlig anknytning till hobbyn i fråga vara ett alternativ till utlåtande från en förening. Vapenförsäljaren eller personer som jobbar för honom eller henne bör dock uteslutas ur den krets av personer som duger att ge utlåtande. På så vis undviker man risken för rekommendationer i säljsyfte.

Kraven som gäller tillstånd för arbete och tillstånd att ha vapen på ett museum eller i en samling ändras inte.

LM 65/2009 rd

Vapensäkerheten måste förbättras. Samhället bör inte tillåta hobbyn som äventyrar den allmänna säkerheten. Vapenlagsreformen innehåller vissa bra element. Men de är långtifrån nog.

1. Handeldvapen ska inte få hanteras annanstans än inom skytteföreningar. Enbart handeldvapen för att avliva villebråd är inget argument för att fortsätta med den slappa tillståndspraxisen för handeldvapen. Alla vapen som inte lämpar sig för jakt eller sportskytte måste tas ur cirkulation. När bara sportskytteföreningar beviljas innehavstillstånd kan man förhindra att olämpliga vapen sprids. En enskild person ska beviljas tillstånd att förvärva handeldvapen endast genom en registrerad skytteförenings sam-

manslutningstillstånd. Tillstånd bör inte beviljas för andra vapen än sådana som lämpar sig väl för sportskytte.

2. Handeldvapen som används för sportskytte ska få förvaras bara hos skytteföreningar. Det finns ingen anledning att förvara handeldvapen hemma. Skytteföreningarna måste framöver omorganiseras för att de ska ha de materiella och ekonomiska förutsättningarna att förvara skjutvapen i låsta lokaler. Samhället blir inte ett dugg säkrare om varje person man möter kan bära ett vapen för hobbysskytte i sin kasse eller ficka. Det finns ingen anledning att använda skjutvapen till andra ändamål än det som vapentillståndet beviljats för.

3. Alla vapentillstånd måste vara tidsbegränsade, gälla högst fem år åt gången. Detta gäller vapen för såväl sportskytte som jakt. Också alla tillstånd som är i kraft när lagen träder i kraft bör

förnyas. Då tillstånden måste förnyas regelbundet, ger det polisen, hälsovårdsmyndigheterna och skytte- och jaktföreningarna möjlighet att i adekvat utsträckning bevaka att hobbysskyttet inte utsätter utomstående för fara. Om föreningar, polis och hälsovårdsmyndigheter kan samverka smidigt går det i bästa fall att förhindra att de senaste tidernas skottintermezzon återupprepas.

4. Antalet tillstånd som beviljas en person måste begränsas. Det kan bli farligt om privatpersoner får samla på sig en massa vapen. Det förekommer fall där en person till följd av vapensamlade eller av någon annan orsak innehar hundratals vapen. Polisens bombgrupp har tvingats tömma bostäder som blivit livsfarliga vapenförråd. I Sverige beviljas högst tio vapentillstånd för sportskytte och högst fyra för jakt. Samma begränsning bör införas även i Finland.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Allmänt

Den gällande vapenlagen (1/1998), som trädde i kraft den 1 mars 1998, ersatte lagen från 1933 (33/1933) med ändringar (FvUB 29/1997 rd — RP 183/1997 rd). Fyra år senare genomfördes den andra fasen av reformen genom lag 601/2001, som trädde i kraft den 1 mars 2002 (FvUB 6/2001 rd — RP 110/2000 rd).

Redan före 1998 års vapenlag utgick vår lagstiftning från att skjutvapenrelaterad verksamhet är tillåten endast med myndighetstillstånd. Ingen har med andra ord obetingad rätt att skaffa och inneha skjutvapen. Syftet med skjutvapenlagstiftningen är att minska risken för våld och olyckor i samband med vapen. Därför bör vapnen stå under särskild samhällelig kontroll, som regeringen uttryckte det i den proposition som den gällande vapenlagen bottnar i. Å andra sidan har skjutvapenhobbyn långa traditioner i Finland, och bland utövarna råder i regel en god vapenkultur (RP 183/1997 rd).

Den aktuella propositionen RP 106/2009 rd gäller godkännande av tilläggsprotokollet till Förenta nationernas konvention till den del det hör till Finlands behörighet (FN:s skjutvapenprotokoll) och ändring av skjutvapenlagen och vissa lagar som har samband med den. De föreslagna lagändringarna dikteras dels av vapendirektivet, som är ett minimidirektiv, dels av nationella behov.

Tanken bakom översynen av skjutvapenlagstiftningen är att öka vapensäkerheten bl.a. genom att förbättra informationsutbytet och samverkan mellan myndigheter. Överlag måste samhället fästa större avseende vid att myndigheterna utbyter information och samverkar. De nationella ändringsförslagen går i mångt och mycket ut på att begränsa tillgången till handeldvapen markant i enlighet med vägvalet i regeringens aftonskola. Det är också meningen att undanröja brister och andra problem i tillståndsförfarandet. I vissa fall förekommer det ovanpå allt stora variationer i tillståndspraxis, delvis beroende på att lagstiftningen är så allmänt hållen. Utskottet påpekar att tillståndspraxis och be-

handlingstiderna måste vara enhetliga i hela landet.

Försvarsutskottet anser att propositionen är nödvändig och att det rör sig om ett behövligt projekt för att garantera allmän ordning och säkerhet. Jord- och skogsbruksutskottets generella åsikt är att ett viktigt syfte med förslaget är att öka vapensäkerheten. Också samordnad vapentillståndspraxis är en fråga som båda utskotten lyfter fram.

Den gällande skjutvapenlagen anger vilka syften som är godtagbara för skjutvapen. De vanligaste är jakt och sport- och hobbyskytte. Den sökande måste lämna en utförlig utredning om sin skyttechobby innan tillstånd beviljas. För innehavstillstånd krävs en viss ålder plus att personen på grundval av sitt hälsotillstånd, sina personliga egenskaper och sitt uppförande är lämplig att inneha skjutvapen. För vapen är det generella kravet att vapnet lämpar sig väl för det användningssyfte som sökanden uppgett och att det i fråga om antalet patroner i magasinet, kaliber eller andra egenskaper inte är onödigt eldkraftigt och effektivt.

Förvaltningsutskottet understryker att man med den nya lagen inte obefogat eller osakligt avser ingripa i eller begränsa t.ex. den jakt eller det sport- och hobbyskytte som utövas av breda lager i Finland. Ansvarsfulla vapenintresserade, som också förvarar sina vapen på godtagbart sätt, utgör inget hot mot den allmänna ordningen och säkerheten. Utskottet tror att även alla vapenintresserade har nytta av att samhället ser på vapensäkerheten med nya ögon.

Helt generellt kan det konstateras att det inte räcker med myndighetstillsyn enbart när skjutvapen förvärvas för att borga för en säker användning av skjutvapen. Det kan ske sådana förändringar i vapeninnehavarens levnadsförhållanden och hälsotillstånd som medför risk för missbruk av vapnet (RP 183/1997 rd). Därför är det motiverat att förbättra tillståndsmyndigheternas möjligheter att få information om förändringar i tillståndsinnehavarens lämplighet. På det hela taget är det viktigt för vapensäkerheten att myndigheterna samverkar och utbyter information, något som regeringen vill driva på med

sin proposition. Därtill är det viktigt att få reda på om skjutvapnet fortfarande används för ett godtagbart ändamål enligt villkoren för vapeninnehavet.

Rättspolitiska forskningsinstitutet har gjort en undersökning som visar att 16 procent av alla brott mot liv 2002—2007 begåtts med skjutvapen. Av de vapen som användes vid brotten var 42 procent lagliga. Av dessa lagliga vapen var 41 procent handeldvapen och 49 procent hagelgevär. De olagliga vapnen är mestadels vapen som stulits vid bostadsinbrott. Propositionens uppskattning är att det finns 20 000—50 000 olagliga vapen. Inte minst handeldvapen är eftertraktade bland yrkes- och vaneförbrytare. År 2006 användes ett skjutvapen vid 19 brott mot liv medan fallen var 23 år 2007. Åren 2006 och 2007 begicks det totalt 138 respektive 153 brott mot liv. Rättspolitiska forskningsinstitutets analys 2002—2007 visar att det begicks flest brott mot live 2004 (172) och minst 2003 (131).

Den vapentyp som oftast används vid brott mot liv är eggvapen, uppger Rättspolitiska forskningsinstitutet. Åren 2002—2007 begicks 39 procent av brotten mot liv med eggvapen. Bland andra gärningsformer kan nämnas misshandel och strypning. Brott mot liv som begås av unga skiljer sig enligt utredningen från brottsligheten bland äldre åldersgrupper. Brotten begås vanligen i grupp och ofta med användning av tillhyggen. De är råare och riktar sig oftare mot okända offer än när de begås av äldre förövare. Även i övrigt är brott som begås av unga mer oväntade och svåra att förutse.

Enligt Statistikcentralens statistik begick 54 personer självmord med pistol 2006 mot 67 år 2007. För självmord begångna med gevär och hagelgevär var siffrorna 120 respektive 97. Under de här åren begicks inalles 1062 respektive 995 självmord, vilket anger den kvantitativa nivån på dessa gärningar de senaste åren.

Skjutvapen och hot med dem förekommer vid våld i nära relationer och annat störande uppträdande. Men det finns inga statistiska uppgifter om dessa fall. Däremot finns det uppgifter om återkallelsegrunderna: 2008 återkallades 2 422 vapeninnehavstillstånd. I 966 av fallen var åter-

kallelsegrunden tillståndshavarens hälsotillstånd eller livsstil eller beteende som äventyrar andras säkerhet, i 388 av fallen att tillståndshavaren gjort sig skyldig till ett brott som utvisar våldsamt beteende, ett narkotikabrott enligt 50 kap. 1—4 § i strafflagen eller något annat brott, i 230 av fallen att tillståndshavaren gjort sig skyldig till skjutvapenbrott eller skjutvapenförseelse och i 153 av fallen att tillståndshavaren brutit mot tillståndsvillkoren eller annars visat likgiltighet för skjutvapenbestämmelserna.

Sammantaget sett anser utskottet att propositionen är behövlig och motiverad. Utskottet tillstyrker lagförslagen med ändringsförslagen, motiveringarna och ställningstagandena nedan. Det tillstyrker också att riksdagen godkänner tilläggsprotokollet till konventionen. Utskottets ställningstaganden bör beaktas vid beredningen av förordningen till den del de gäller sådant som ska regleras genom förordning.

Förvaltningsutskottet är inte för ett totalförbud mot handeldvapen

Utskottet påpekar att det finns många faktorer i samhället som påverkar vapensäkerheten. Vapenmissbruk är ofta följden av andra problem i samhället som skjutvapenlagstiftningen endast i begränsad utsträckning kan påverka. Vad som behövs är t.ex. uppfostran, upplysning, insatser mot marginalisering, prevention och behandling av psykiska problem och att familjerna och överlag människorna mår bra. Däremot kan man genom att övervaka skjutvapnen och med hjälp av skjutvapenlagstiftningen minska risken för vapenmissbruk. Det går alltså inte att fösa över skjutvapensäkerheten på andra sektorer att ta hand om utan att man först går igenom på vilka punkter skjutvapenlagstiftningen behöver ses över. Men vilka åtgärder som än sätts in går det inte att garantera att det blir ett slut på missbruk och våld. *Utskottet understöder inte det totalförbud mot handeldvapen som förespråkats i den allmänna debatten.* När det gäller lätteldade handeldvapen föreslår utskottet andra metoder för att förbättra vapensäkerheten.

Jakt som hobby

Sådant skjutande av djur som är tillåtet enligt jaktlagstiftningen hör till de godtagbara syften som förvärvstillstånd för handeldvapen kan beviljas för. Vid jakt används i regel s.k. långa vapen, dvs. hagelgevär, gevär, salongsgevär och kombinationsvapen.

Regeringen framhåller i propositionsmotiven att vapensäkerheten påverkas bl.a. av hur många vapen det finns. Forskningsdata bekräftar denna uppfattning. Det finns sammantaget ca 1,6 miljoner lagliga skjutvapen i Finland. Jaktvapnen består mestadels av långa vapen. Enligt registeruppgifter utgör dessa vapen mer än 80 procent av hela vapenbeståndet. Om man räknar in parallelltillstånd och utgår från olika användningssyften finns det ungefär 670 000 vapentillståndshavare. Detta antal innefattar såväl fysiska personer som sammanslutningar (2 660 enligt RP). Av de innehavstillstånd som beviljades 2003—2008 avsåg 60,4 procent jakt och 32,0 procent sport-skytte.

Jord- och skogsbruksutskottet konstaterar i sitt utlåtande att det finns i runt tal 300 000 jägare i Finland och att det sett till folkmängden finns fler jägare hos oss än i något annat land i Europa. Jakt utgör ett mycket viktigt, naturnära fritidsintresse, inte minst i glesbygden, särskilt då för ungdomar, som sällan kan erbjudas andra omfattande möjligheter till hobbyutövning i glesbygden. Jord- och skogsbruksutskottet poängterar att det också med tanke på jaktintressets framtid är viktigt att unga lockas med. I många jaktföreningar blir medlemskåren allt äldre och det gäller att rekrytera yngre medlemmar bl.a. för att minska älgstammen. I annat fall kommer antalet älgrelaterade skador i trafiken att öka ytterligare, liksom även den skada älgarna orsakar skogsbruket.

Förvaltningsutskottet noterar med tillfredsställelse att propositionen tryggar villkoren för fortsatt jaktintresse på bred front. Som en följd av ändringen av vapendirektivet är det motiverat att lägga fast den allmänna åldersgränsen för förvärvstillstånd vid 18 år. Enligt direktivet får en person som är yngre än 18 år inte förvärva skjutvapen genom köp. Det är helt klart, menar

utskottet, att direktivet inte lämpligen kan införas i den nationella lagstiftningen så att den nedre åldergränsen för innehavstillstånd blir olika för de olika förvärvsformerna - köp, byte, gåva eller arv. Detta kommer sig av de allmänna lagstiftningsprinciperna, däribland kravet på rättvis behandling. Inte heller bör man medvetet stifta sådana lagar som kan leda till att påfallande många kommer att kringgå den föreskrivna normen. De facto gör systemet med parallelltillstånd en sådan reglering överflödig.

Propositionens förslag att parallelltillstånd för hagelgevär, gevär, salongsgevär eller kombinationsvapen ska kunna beviljas personer i åldern 15–17 år med vårdnadshavarnas samtycke är enligt utskottet i högsta grad motiverat. Om föräldrarna är döda har eventuellt någon annan i den närmaste kretsen förordnats till vårdnadshavare/intressebevakare. Om vårdnadshavaren inte har ett eget tillstånd för innehav av ett sådant här långt vapen för skjutande av djur som är tillåtet enligt jaktlagstiftningen, har han eller hon möjlighet att ansöka om ett innehavstillstånd för förvaring och transport av ett sådant skjutvapen som är avsett att innehas av en person som fyllt 15 men inte 18 år. En person under 18 år har i sin tur rätt att ansöka om parallelltillstånd för ändamålet i fråga och med stöd av detta tillstånd bedriva jakt. Med tanke på jaktintresset är det här ett förtjänstfullt och innovativt förslag, menar utskottet. Samtidigt är det skäligt att det ordinarie innehavstillståndet kan ges avgiftsfritt eller åtminstone klart förmånligare till en parallelltillståndsinnehavare som fyllt 18 år.

Jord- och skogsbruksutskottet anser att parallelltillståndet absolut behövs, eftersom det är vanligt i vår jakttradition att börjar jaga i mycket unga år - ibland innan man ens hunnit fylla 15 år - under en förälders, släktings eller annan vuxens handledning. Övervakad användning av skjutvapen enligt 88 § gör jakt möjlig för personer under 15 år.

Med detta vill utskottet säga att ungdomar måste få kunna jaga också i framtiden. Ett parallelltillstånd är giltigt tills tillståndshavaren fyller 18 år. Också vid grytjakt och jakt med fälla

kommer man precis som nu att kunna använda långa vapen (salongsgevär, vissa gevär).

Observeras bör att innehavstillstånden för långa vapen som används för jakt även framöver i regel kommer att gälla tills vidare. Det är bara av särskilda skäl som sådana innehavstillstånd beviljas för viss tid. Tillståndsmyndigheten måste alltid ange det särskilda skälet. Inte heller när det gäller att påvisa jaktintresset sker det några förändringar visavi vapen som används vid jakt. Att påvisa aktiv hobbyverksamhet enligt propositionen gäller endast handeldvapen. Bland annat på dessa punkter råder det missuppfattningar.

Jord- och skogsbruksutskottet lyfter särskilt fram jakt av små rovdjur med fälla (bl.a. mink och mårhund) som en form av naturvård. Allt för stora stammar av små rovdjur reducerar bestånden av t.ex. sjöfåglar och skogshönsfåglar.

Det har beviljats tillstånd även för handeldvapen för att avliva djur i gryt eller fälla. Enligt 19 § i jaktförordningen (666/1993) får ett djur som befinner sig i ett gryt eller en fälla skjutas med ett för ändamålet lämpligt långt skjutvapen. Förordningen anger inte vilka vapen som lämpar sig för ändamålet. I propositionen uppskattas antalet innehavstillstånd för handeldvapen som beviljats på grundval av jakt uppgå till ca 30 000. Antalet är anmärkningsvärt stort. Redan i den gällande lagen ingår ett generellt förbud mot att bevilja tillstånd för ett onödigt eldkraftigt och effektivt skjutvapen. Tillståndspraxis har bl.a. i detta hänseende varit vacklande.

Förvaltningsutskottet tillstyrker propositionens förslag att förvärvstillstånd för skjutande av djur som är tillåtet enligt jaktlagstiftningen bara får beviljas för en miniatyrpistol med enkel-skott eller en miniatyrrevolver. Dessa vapentyper uppges vara tillräckligt effektiva för att lämpa sig väl för grytjakt och jakt med fälla. I praktiken kan också ett lämpligt långt vapen användas åtminstone för att avliva ett djur i fälla.

Något som utskottet också vill peka på är att jakträtt kopplad till markägande inte berättigar till innehav av ett skjutvapen. Rätten att inneha ett skjutvapen är inte heller annars en grundläggande rättighet. Det handlar om en på myndig-

hetstillstånd grundad rätt för en person som uppfyller de allmänna och särskilda villkor som samhället med invägande av olika aspekter har lagt fast för innehavstillstånd för handeldvapen.

Sport- och hobbysskytte

Alldeles som i fråga om jakt kommer tillståndsvillkoren i fråga om sport- och hobbysskytte att stå kvar i stort sett oförändrade då det gäller långa vapen. Detta gäller bl.a. åldersgränserna för innehav av vapen och parallelltillstånd.

Däremot stramas reglerna åt i fråga om handeldvapen, vilket utskottet anser vara motiverat i de flesta fall. Sportskyttarna använder huvudsakligen de vapen som räknas upp i 6 § 2 mom. 4—7 punkten i skjutvapenlagen, dvs. pistol, miniatyrpistol, revolver och miniatyrrevolver (handeldvapen). Enligt uppgifter plockade ur vapenregistret finns det ca 250 000 handeldvapen i Finland. Trots att det finns cirka 20 procent fler vapen i Sverige än hos oss uppgår antalet handeldvapen där till ungefär 143 000. I en europeisk jämförelse lägger sig Finland och Sverige i topp när det gäller vapentäthet. Enligt propositionen har det beviljats i runt tal 134 000 tillstånd för handeldvapen för sport- och hobbysskytte.

Utskottet tillstyrker att tillgången till handeldvapen begränsas så att tillstånd inte beviljas personer under 20 år. Grundlagsutskottet konstaterar i sitt utlåtande att den högre åldersgränsen på 20 år gäller lättdolda skjutvapen. Den nya åldersgränsen har ställts med tanke på att man i den åldern i regel har slutfört sina studier i läroanstalter på andra stadiet och att man då har deltagit i uppbåd och kanske redan har fullgjort vapentjänst. Då är det i många fall möjligt att få fram fler uppgifter om den tillståndssökande för att kunna bedöma lämpligheten att inneha skjutvapen. Det finns godtagbara grunder med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna för att höja åldersgränsen för handeldvapen till 20 år — och särbehandla myndiga personer. Även försvarsutskottet anser det motiverat av samma orsak att åldersgränsen höjs.

Samtidigt anser försvarsutskottet att åldersbestämmelsen är problematisk för dem som utövar sportskytte och hör till föreningen Suomen Am-

pumaurheiluliittos landslags- och träningsgrupper. Försvarsutskottet föreslår därför att aktiva sportskyttar som inte har fyllt 20 år även i fortsättningen ska kunna beviljas dispens eller undantag i form av parallelltillstånd i enlighet med rådande praxis. Förvaltningsutskottet föreslår i detaljmotiven att parallelltillstånd för handeldvapen av särskilda skäl kan beviljas myndiga personer under 20 år, alltså sådana som fyllt 18 år. Särskilda skäl är främst att man tillhör föreningen Suomen Ampumaurheiluliittos landslags- och träningsgrupper. Tävlingskytte och tävlingsträning för personer under 18 år och andra som fyllt 18 men inte 20 år kan ordnas i form av övervakad användning av skjutvapen.

Med hänvisning till grundlagsutskottets utlåtande konstaterar förvaltningsutskottet att det inte omfattar propositionens förslag att den som vill få tillstånd för ett handeldvapen för sport- eller hobbysskytte måste vara medlem i en skytteförening. Förvaltningsutskottet instämmer med grundlagsutskottet att ett intyg från skytteföreningens skytteinstruktör är ett tillräckligt tillförlitligt bevis på sökandens aktiva och fortsatta sport- och hobbysskytte och att det inte finns någon anledning att lagstifta om medlemskap i en skytteförening som villkor för förvärvstillstånd.

Grundlagsutskottet anser att man kan kräva av den som ansöker om förvärvstillstånd för ett handeldvapen för sport- och hobbysskytte att han eller hon ska bevisa sin fortsatta aktiva hobbyutövning. Det yttersta syftet med bestämmelsen är att minska förekomsten av skjutvapen bland personer som kan orsaka risk för sig själva eller andras liv och hälsa.

Betecknande för sport- och hobbysskytte är att det är organiserad verksamhet som i regel bedrivs inom skytteföreningar och reservistföreningar, påpekar förvaltningsutskottet. Också vissa jaktföreningar har ansökt om tillstånd enligt 4 § i föreningslagen (503/1989). Det har följaktligen varit svårt för icke-medlemmar att tillförlitligt bevisa att det utövar sin skyttehobby. Enligt propositionen har beslutsfattandet försvårats av att utredningarna varit bristfälliga.

Sport- och hobbysskytte kräver lämpliga platser för tävling och hobbyutövning. Bristen på

skjutbanor är ett problem inte minst i glesbygden. Läget är just nu dåligt också i huvudstadsregionen. Och ändå betonar den gällande lagstiftningen starkt att platserna och lokalerna där sport- och hobbysskytte utövas ska vara ordentliga och såkrast möjliga. Givetvis kan tillståndsvillkoren inte åsidosättas av den orsaken att det inte finns tillräckligt med ordentliga skjutbanor. Därför är det viktigt att se till att skjutbanenätet täcker in hela landet. För det behövs lagstiftning men också diverse finansieringsmekanismer, samverkan mellan kommunerna och praktiska insatser av olika slag. Bullerskydd och andra miljöfaktorer samt markanvändning hör till de frågor som då måste diskuteras. Förvaltningsutskottet förutsätter att regeringen på alla vis driver på ett adekvat skjutbanenät (*Utskottets förslag till uttalande 1*).

Här måste det påpekas att inte heller den nuvarande lagen betraktar skytte som sporadiskt utövas i grustag som sport- eller hobbysskytte. För innehavstillstånd gäller att platsen är lämplig och att personen i fråga aktivt utövar en sportsskyttegren eller form av sportsskytte med godkända regler. Att utöva en hobby kräver inte att man tävlar.

Utskottet ser det nya systemet med skytteinstruktörer som en viktig förbättring. Enligt den nya lagen kan en medlem i en skytteförening som avses i 4 § i föreningslagen på de villkor som anges i lagen godkännas som skytteinstruktör. I kommuner där det inte finns någon skytteförening faller det sig naturligt för jaktföreningen att ansöka också om skytteföreningstillstånd. En del jaktföreningar är redan nu också skytteföreningar. Ett villkor är fullgjord utbildning som Polisstyrelsen fastställt. Meningen är att skytteinstruktörernas intyg över hobbyutövning ska vara offentligt tillförlitliga. Utskottet föreslår att ansvaret för att ordna utbildning och uppgiften att godkänna som skytteinstruktör i lagen ska åläggas polischefen eller någon annan inom polisbefälet som förordnats till uppdraget vid polisnärheten på den persons hemort som ansöker om godkännande. Utskottet ser ingen anledning till att uppgiften handhas inom centralförvaltningen, alltså Polisstyrelsen. Utskottet

anser att utbildningen av skytteinstruktörer bör vara avgiftsfri myndighetsverksamhet på polisen.

Det är helt på sin plats att det första tillståndet att förvärva ett handeldvapen beviljas för längst fem år, menar utskottet. Därefter ska tillståndet kunna meddelas tills vidare. Relevant i denna bestämmelse är att när en person ansöker om ett innehavstillstånd som gäller tills vidare kan tillståndsmyndigheterna kontrollera och ta ställning till eventuella förändringar som skett i hans eller hennes lämplighet, beteende eller hälsotillstånd.

Bättre bedömning av en persons lämplighet

I propositionen ingår flera viktiga förslag som gör det lättare att bedöma om den som ansöker om förvärvstillstånd för handeldvapen är lämplig. Utifrån 45 § 1 mom. i skjutvapenlagen kan förvärvstillstånd meddelas den som på grundval av sitt hälsotillstånd och beteende kan anses vara lämplig att inneha skjutvapen. Också jord- och skogsbruksutskottet anser att de föreslagna nya metoderna verkligen behövs för att bättre kunna utvärdera någons lämplighet och för att öka informationsutbytet mellan myndigheterna. Försvarsutskottet vill i sin tur särskilt betona att resurserna måste sättas in för att utreda deras bakgrund och lämplighet som ansöker om ett första vapentillstånd. Observeras bör att de nya reglerna för utvärdering av lämplighet gäller alla som söker tillstånd: jägare, sportsskyttar, vapensamlare osv. Men de lägger inga obefogade hinder för hobbyutövning. Det ligger i alla vapenintresserades intresse att man i tillståndsförfarandet är välinformerad och kan ta ställning till den sökandes lämplighet, för att tillstånd inte ska beviljas personer som är olämpliga att inneha skjutvapen.

Förvaltningsutskottet är för propositionens förslag att polisen ska ha rätt att få en sådan medicinsk bedömning av sökanden som hjälper tillståndsmyndigheten att bedöma hans eller hennes lämplighet att inneha skjutvapen. Syftet är att säkerställa att personen är lämplig att inneha ett skjutvapen och inte orsakar sig själv eller någon annan risk för liv eller hälsa.

Det framgår av propositionen att det inte är tänkt att en medicinsk bedömning alltid ska begäras utan bara när tillståndsmyndigheten utifrån erhållna uppgifter eller intervjuer har orsak att ifrågasätta den sökandes personliga lämplighet. Uppgifter som absolut behövs vid tillståndsprövningen gäller den psykiska hälsan, självdestruktivitet, droganvändning och våldsbenägenhet plus i fråga om hälsan i övrigt framför allt syn och minnessjukdomar.

Grundlagsutskottet anför i sitt utlåtande kritik mot villkoren för en medicinsk bedömning. Förvaltningsutskottet föreslår för den skull i detaljmotiven att 45 § 1 mom. i förslaget till skjutvapenlag kompletteras och preciseras.

Enligt den nya lagen ska alla som ansöker om förvärvstillstånd för skjutvapen genomgå ett lämplighetstest. Testet, som ska göra det lättare att klarlägga hälsotillståndet och beteendet, kommer att utvecklas med utgångspunkt i försvarsmaktens test för värnpliktiga. Testet ger besked om våldsbenägenhet, benägenhet att förhållandevis våld och andra liknande egenskaper.

En förbättring av vapensäkerheten kräver att läkare åläggs att trots sekretessbestämmelserna till polisen anmäla en person som kan vara olämplig att inneha skjutvapen, vapendelar, patroner eller särskilt farliga projektiler. Utskottet menar att det på denna punkt inte räcker med anmälningsrätt. Men utskottet föreslår trots allt att övrig yrkesutbildad personal inom hälso- och sjukvården inte ska omfattas av skyldigheten. För dem föreslår utskottet i likhet med propositionen enbart anmälningsrätt. Utskottet hänvisar på denna punkt till sina kommentarer i detaljmotiven.

Informationsutbytet mellan myndigheterna i syfte att öka vapensäkerheten ska förbättras också genom ändringar av polislagen (493/1995) och värnpliktslagen (1438/2007). I de lagarna ges polisen rätt att få uppgifter om en värnpliktigs tjänstgöring och tjänsteduglighet när det gäller en person som ansöker om eller innehar ett tillstånd eller för vilken ett godkännande söks eller som har fått ett godkännande. Dessutom har polisen enligt förslaget till polislagen rätt att få uppgifter om hälsotillståndet för tillståndshava-

re, personer för vilka ett godkännande söks och personer som har fått ett godkännande. Utskottet föreslår i detaljmotiven vissa preciseringar i bestämmelserna om informationsutbyte mellan myndigheter.

Krav på skytteintresse

Den nuvarande skjutvapenslagstiftningen utgår från att den som ansöker om förvärvstillstånd för vapen för sådant skjutande av djur som är tillåtet enligt jaktlagstiftningen eller för sport- eller hobbysskytte måste presentera tillförlitliga bevis på sitt fritidsintresse. När det gäller ansökningar om långa vapen för de här ändamålen föreslår regeringen inga ändringar. Tillståndsvillkoren som kräver aktiv hobbyutövning gäller endast handeldvapen.

Enligt propositionen kan förvärvstillstånd för vapen som används för sport- eller hobbysskytte beviljas bara om den sökande kan lämna ett av föreningens skytteinstruktör utfärdat intyg över att sökanden utövat hobbyn aktivt i minst två års tid. Utskottet tillstyrker förslaget, som bl.a. motiverats med att personen på den tiden hunnit rota sig i hobbygemenskapen.

För att kravet på aktiv utövning ska uppfyllas måste personen enligt propositionen träna i snitt en gång per månad. Utskottet anser att ungefär tio träningsgångar under loppet av två år räcker till som bevis för aktivitet. I klartext betyder det att även om träningspassen minskar tillfälligt på grund av värnpliktstjänstgöring, resor, jobbhinder, sjukdom eller annan jämförbar orsak så faller aktivitetsintensiteten inte under kravgränsen så att räkningen måste börja om igen från noll. Dessutom har man i kravet tagit hänsyn till att förhållandena eventuellt är sådana att hobbyn inte kan utövas året runt. Sport- och hobbysskytte betraktas enligt lagförslaget som aktivt när det är fråga om utövande av någon skyttegren, deltagande i skyttetävlingar, verksamhet som funktionär vid tävlingar och verksamhet som tränare eller som instruktör vid användningen av skjutvapen.

Personer med innehavstillstånd för handeldvapen ska med fem års mellanrum lämna in ett intyg av en skytteinstruktör över att de aktivt ut-

övar sport- eller hobbysskytte. Utskottet anser att det med femårsintervallet räcker med att man i snitt utövar sin skyttehobby en gång per kvartal under 12 månader strax innan tidsfristen löper ut.

Utskottet anser det också befogat att den som ansöker om tillstånd för handeldvapen ska lämna in ett intyg från en jaktvårdsförening över att han eller hon fortsatt aktivt bedriver gryttjakt eller jakt med fälla. När en person för första gången ansöker om förvärvstillstånd för ett handeldvapen, kan aktiviteten enligt utskottets mening bevisas genom ett intyg från en jaktvårdsförening som grundar sig på sökandens trovärdiga planer att bedriva gryttjakt eller jakt med fälla.

En tillståndshavare ska också med fem års mellanrum till tillståndsmyndigheten lämna in ett intyg från en jaktvårdsförening över att han eller hon aktivt bedrivit gryttjakt eller jakt med fälla med användande av handeldvapen. På denna punkt vill utskottet poängtera att andra utredningar om att personen fortsatt aktivt bedriver jakt givetvis inte behöver begäras, om inte jaktvårdsföreningens intyg är exceptionellt bristfälligt.

Propositionen utgår från att en person får beviljas tillstånd först efter att ha utövat sportsskytte i minst två år. Här vill utskottet föreslå några undantag. Två års hobbyutövning ska inte krävas av en polis, gränsbevakare, soldat eller annan tjänsteman som bär vapen i tjänst, utan i det fallet räcker det med ett tillförlitligt bevis på fritidsintresset. När det gäller beväringstjänst och frivillig militärtjänst för kvinnor föreslår utskottet att hälften av tjänstgöringstiden ska räknas personen i fråga till godo i beräkningen av den tvååriga hobbyutövningstiden. När skyttet sker med ett handhållet luftvapen bör utövningen räknas sökanden till godo.

Kontroll av förvaring av skjutvapen

Utskottet håller med propositionen på den punkten att det är av central betydelse för vapensäkerheten att skjutvapen förvaras på ett säkert sätt som överensstämmer med bestämmelserna. I 106 § 1 mom. i den gällande skjutvapenlagen föreskrivs det att skjutvapen ska förvaras inlåsta

eller annars under lås eller så att en vapendel som hör till skjutvapnet förvaras separat. Vapen och delar till dem som förvaras på det här sättet får inte hållas på ett sådant ställe att det är lätt att tillgripa dem.

Hos oss förvaras vapen normalt hemma. Varje år stjäls det hundratals skjutvapen. De vapen som florerar på den illegala skjutvapenmarknaden är mestadels vapen av finländskt ursprung som stulits vid bostadsinbrott. De flesta brott som involverar skjutvapen begås med illegala vapen. Alltså är vapensäkerheten i många avseenden beroende av hur skjutvapnen förvaras.

I motiven till den gällande skjutvapenlagen från 1998 säger regeringen att "det i praktiken har visat sig omöjligt att spåra de olovliga vapnen och inverka på utbudet av dem, om inte de skjutvapen som innehas med stöd av tillstånd är föremål för en effektiv kontroll" (RP 183/1997 rd).

Det gäller att inte bara försöka motverka stöld utan också förhindra risken för att någon annan än tillståndshavaren som befinner sig i en bostad tar skjutvapnet och använder det för att begå ett våldsbrott eller självmord. Dessutom syftar reglerna för förvaring av skjutvapen till att förhindra att tillståndshavaren på stundens ingivelse eller i hastigt mod använder vapnet på fel sätt. Det händer mycket ofta att människor använder skjutvapen inte bara för att begå våldsbrott och självmord utan skjuter omkring sig i fyllan eller ilskan och orsakar, om inte annat, så åtminstone fara.

Polisen ska enligt skjutvapenlagen inspektera de lokaler där vapennäringsidkare, vapensamlare och sammanslutningar förvarar vapen. En enskild tillståndshavares förvaringslokaler får inspekteras endast då förvaringen gäller ett särskilt farligt skjutvapen eller tillsammans fler än fem pistoler, revolverar, gevär med självladdande enkelskott eller skjutvapen med självladdande enkelskott som hör till kategorin annat skjutvapen i skjutvapenlagen. I det fallet är tillståndshavaren skyldig att förvara skjutvapnen i ett låst säkerhetsskåp enligt inrikesministeriets förordning. Ett alternativ till förvaringsskåp är att förvaringslokalerna godkänns av polisinrättningen

på den ort där lokalerna är belägna. Då företas inspektion på begäran av tillståndshavaren.

Om det finns grundad anledning att misstänka att ett skjutvapen, en vapendel, patroner eller särskilt farliga projektiler missbrukas eller om en återkallelse av det tillstånd som gäller dem är anhängig, ska polisen enligt 92 § 1 mom. i skjutvapenlagen utan dröjsmål fatta beslut om temporärt omhändertagande av föremålen. Dessutom föreskriver 2 mom. i samma paragraf att en polisman ska frånta innehavaren dessa föremål, om risken för missbruk av dem är överhängande I 67 § finns bestämmelser om när innehavstillstånd återkallas. Som en återkallelsegrund nämns likgiltighet för förvaringsbestämmelserna. Lagen har redan nu givit polisen möjligheter att i samband med t.ex. genomgången av registeruppgifter be information om huruvida vapnen förvaras korrekt eller inte.

Den gällande lagen kräver att vapen omhändertags och åtgärder vidtas omedelbart för att återkalla innehavstillstånd, om det finns grundad anledning att misstänka att vapnen inte förvarats på korrekt sätt. Utskottet menar att de här bestämmelserna är tillräckliga och att rätten att kontrollera förvaringen av skjutvapen inte behöver breddas. Det är viktigt att skytteorganisationerna bidrar till en god vapenförvaringskultur exempelvis genom upplysning och utbildning. Vapenintresserade som förvarar sina vapen rätt utgör ingen risk i vapensäkerhetshänseende.

Frivilligt försvar

Försvarsutskottet understryker att en omarbetad skjutvapenlag inte får utgöra ett hinder för att upprätthålla och utveckla den krigstida reservens kompetens på frivillig basis. Genom reservens aktiva skjutverksamhet upprätthålls sådan kapacitet, fältduglighet och försvarsvilja som behövs för hela landets försvar. Med tanke på reservens skjutskicklighet är det inte motiverat att bara tolka sådana discipliner som sportskytte där den berörda personen också måste delta i tävlingsverksamhet.

Förvaltningsutskottet vill för egen del poängtera hur viktig verksamheten i reserven och det frivilliga försvaret är och att villkoren för dem

måste tillgodoses. Medborgarnas intresse för frivilligt försvar är en betydande resurs för samhället. När det gäller det frivilliga försvaret konstaterar utskottet att lagen om frivilligt försvar (556/2007) lär fungera bra och att reservisterna tillåts få vapenutbildning på i lagen angivna villkor t.ex. genom att delta i Försvarsutbildningsföreningens verksamhet. Utskottet betonar att reservistföreningarna även framöver kan ansöka om att få bli skytteföreningar.

Skyttekort

Hobbyskytteforumet, bestående av en lång rad organisationer och näringsidkare inom vapenbranschen, har startat ett projekt för att utveckla hobbyskyttet. AMPU-projektet 2008-2013, som har som syfte att trygga enhetliga, säkra, funktionella och utbildningsmässiga förutsättningar för ett frivilligt organiserat hobbyskytte i hela landet och för att utveckla det, är enligt utskottets mening angeläget. I ambitionerna att utveckla verksamheten ingår bl.a. att förenhetliga de allmänna råden och reglerna om hur hobbyskytte utövas säkert och ansvarsfullt. Något som ingår i en god skjutvapenkultur och som enligt utskottets mening bör inskräpas i de allmänna råden är att den som druckit alkohol inte hanterar vapen.

AMPU-projektet har som mål att införa ett skyttekort. Det grundläggande elementet utgörs av en enhetlig grundläggande utbildning som krävs för att hobbyskytte ska kunna inledas på ett säkert och ansvarsfullt sätt. Systemet avser också att säkerställa goda premisser för hobbyskytte. Det är tänkt att systemet ska erbjuda möjligheter till vidareutbildning inom olika hobbyskyttesektorer. Det är viktigt, menar utskottet, att frivilligarbete av detta slag bedrivs i vårt land där antalet vapenintresserade är anmärkningsvärt stort. När AMPU-projektet väl är slutfört bör det diskuteras hur resultaten kan nyttiggöras i tillståndssystemet.

Tillverkning av skjutvapen i en läroanstalt

Enligt 17 § 2 punkten i skjutvapenlagen faller innehav av ett statsägt vapen i en statlig läroinrättning (vapensmedsutbildning) inte inom la-

gens räckvidd i det fall att vapnet innehas av någon som är i tjänst eller studerar vid statens läroanstalt för skötseln av sina uppgifter.

Andra än statliga läroanstalter ska ha antingen ett i den gällande skjutvapenlagen eller i propositionen avsett näringstillstånd i vapenbranschen för att tillverka, reparera eller modifiera skjutvapen. Lärare ska i varje fall redan enligt den gällande lagen ha ett innehavstillstånd för skjutvapen. De kan beviljas vapenhanteringstillstånd t.ex. på grund av sitt arbete.

Regeringen föreslår i propositionen att åldersgränsen för tillstånd höjs så att personer under 18 år inte kan få tillstånd till förvärv, tillverkning eller innehav av skjutvapen. Personer som inte fyllt 18 år kan framöver hantera skjutvapen vid andra än statliga läroanstalter som övervakad användning av skjutvapen enligt skjutvapenlagens 88 §, alltså övervakad av en lärare som beviljats tillstånd. I praktiken har man med stöd av gällande lag ansökt om vapenhanteringstillstånd för elever som fyllt 18 år. Av de föreslagna lagändringarna följer att vapenhanteringstillståndet villkoras med att det inte ger tillståndshavaren rätt att hantera pistol, miniatyrpistol, revolver eller miniatyrrevolver förrän han eller hon har fyllt 20 år. Om en person som inte fyllt 18 har ett parallelltillstånd, kan han eller hon självständigt inneha vissa vapentyper med stöd av bestämmelsen om vapenutlåning.

Propositionen innebär att när en elev som inte fyllt 18 år tillverkar ett vapen så sker tillverkningen med läroanstaltens näringstillstånd eller, om näringstillstånd saknas, med det tillverkningstillstånd som sammanslutningen bakom läroanstalten ansökt om. Det tillståndet kan beviljas utifrån arbetsvillkoret. Om en elev får behålla det vapen han eller hon tillverkat, kan han eller hon ansöka om förvärvstillstånd för långt vapen efter att ha fyllt 18 år och för handeldvapen efter att ha fyllt 20 år.

Vapensmedsstudierna vid exempelvis Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitos IKATA uppges ta 2,5–3 år (120 sv) i anspråk. De som söker till utbildningen ska helst ha erfarenhet av metallbearbetning. Det betyder i praktiken att få

elever är yngre än 18 år. Utskottet menar att efter att de nya bestämmelserna trätt i kraft kan tillverkningen av vapen vid läroanstalter ordnas som övervakad användning utan att det stör läroanstaltens verksamhet alltför mycket.

Deaktivering

Tanken var att den gällande skjutvapenlagen skulle innehålla exakta bestämmelser om försäntande av skjutvapen i varaktigt obrukbart skick. Men i praktiken har bestämmelserna visat sig vara inadekvata och därför är det motiverat att strama åt regleringen. Syftet har varit detsamma med ändringen i skjutvapendirektivet som innehåller minimibestämmelser om vad som avses med deaktivering.

Med deaktivering avses i direktivet att ett skjutvapen har gjorts definitivt obrukbart genom åtgärder som innebär att skjutvapnets väsentliga delar har gjort definitivt oanvändbara och omöjligt att avlägsna, ersätta eller ändra för någon som helst återanvändning av skjutvapnet.

Syftet med skärpningen är att förhindra att skjutvapen som inte har deaktiverats tillräckligt väl reaktiveras och används för kriminella ändamål. Efter det att lagändringen trätt i kraft kan deaktivering endast utföras av en vapennäringsidkare som har ett näringstillstånd i vapenbranschen för kommersiell tillverkning samt reparation och modifiering av skjutvapen. Direktivet om ändring av vapendirektivet skulle ha införts i den nationella lagstiftningen den 28 juli 2010.

I och med att skjutvapenlagen enligt 17 § 1 mom. inte tillämpas på innehav av skjutvapen som ägs av staten, gäller den föreslagna deaktiveringsbestämmelsen inte deaktiveringar som utförs av statliga myndigheter, t.ex. försvarsmakten. Å andra sida faller ett deaktiverat skjutvapen inte inom skjutvapenlagens räckvidd. Alltså gäller skjutvapenlagen inte deaktiveringar som försvarsmakten utför. Däremot måste en anställd inom försvarsmakten ha ett näringstillstånd i det fall att han eller hon deaktiverar vapen som bisyssla för egen räkning.

Skjutvapenregister

De beviljade skjutvapentillstånden och de skjutvapen som innehas på grundval av dem förs in i vapenregistret. Vapenregistret är föråldrat i såväl tekniskt som funktionellt hänseende. Alla uppgifter om vapen som har samband med innehavs- och parallelltillstånd beviljade före den 1 mars 1998 är otillförlitliga, eftersom polisen inte kontrollerat vapnen. Av vapenregistret framgår inte vapnets funktionssätt och inte heller om det handlar om ett handeldvapen. Eftersom polisen inte kontrollerat vapnen brister det även i uppgifterna om de parallelltillstånd där det huvudsakliga tillståndet beviljats före den 1 mars 1998. Däremot framgår det i regel av vapenregistret vilket vapnets funktionssätt är och om det är ett handeldvapen. Undantag utgör dock de kort som förnyats efter nämnda datum och ersatts med plastkort. Där har uppgifterna om tillstånd som beviljats före den 1 mars 1998 blivit kontrollerade. Alla övriga vapenuppgifter i vapenregistret är mestadels tillförlitliga i och med att polisen granskat vapnen.

Myndigheterna har redan tidigare känt till bristerna i vapenregistret och på 1990-talet satte man igång med att uppdatera det men tvingades avbryta arbetet när anslagen tröt. Men nu har arbetet kunnat återupptas. Det är ett projekt av stora mått som i slutändan ska resultera i aktuella uppgifter. Man räknar med att om registrets datainnehåll och övervakningsmetoderna utvecklas kan behandlingstiderna för vapentillstånd kortas ner i framtiden. Uppdateringen av vapenregistret blir emellertid inte klar samtidigt som det aktuella lagförslaget träder i kraft. Utskottet förutsätter att regeringen ser till att uppdateringen av registret genomförs så snabbt tekniken medger och att tillräckligt med pengar avsätts för arbetet. (*Utskottets förslag till uttalande 2*)

Överföring av vapenförvaltningsuppgifterna från inrikesministeriet till Polisstyrelsen

Riksdagen behandlade under riksmötet 2009 en proposition med förslag till lagar om ändring av polisförvaltningslagen och av vissa lagar som har samband med den (FvUB 7/2009 rd — RP 58/2009 rd). Omstruktureringen av polisför-

valtningen skedde i början av 2010 då vapenförvaltningen och tillsynen överfördes från inrikesministeriet till Polisstyrelsen (lag 497/2009). Följaktligen krävs det vissa tekniska ändringar i lagförslagen där inrikesministeriet byts ut mot Polisstyrelsen.

Övergångsbestämmelser

I ikraftträdandebestämmelserna i den föreslagna skjutvapenlagen ingår också övergångsbestämmelser som bl.a. ska möjliggöra en smidig och skälig övergångsperiod när de aktuella lagförslagen träder i kraft.

Utskottet påpekar att de nya ändringarna i skjutvapenlagen bara gäller de tillståndsansökningar som görs efter att lagen trätt i kraft. Det betyder bl.a. att alla tillsvidarestillstånd förblir i kraft, oavsett om de gäller långa vapen eller handeldvapen. Utskottet vill överlag påminna om att den gällande lagen tillämpas tills den nya trätt i kraft utan sneglingar på de nya normer som kommer att gälla tillståndspraxis. Om t.ex. de temporära tillstånd för självpladdande handeldvapen som beviljats på grundval av jakt löper ut innan lagen träder i kraft, beviljas fortsatt tillstånd på normalt sätt enligt den gällande lagen. Om ett tillstånd annars beviljats för viss tid under den gällande lagens giltighetstid utan de motiveringar lagen kräver, ska det innan tidsfristen löper ut beviljas som fortlöpande, om skäl relaterade till den sökande inte talar för annat.

Apropå övergångsbestämmelserna vill utskottet också poängtera att skyldigheten enligt 53 a § för innehavare av tillstånd för handeldvapen att påvisa aktiv hobbyverksamhet inte gäller innehavare som har lämnat in sin ansökan om innehavstillstånd före lagens ikraftträdande. Påvisande av aktiv hobbyverksamhet gäller alltså endast dem som för första gången ansöker om tillstånd för handeldvapen efter att den nya lagen trätt i kraft.

Skyldigheten att visa upp ett sådant intyg gäller inte heller de tillståndshavare som ansöker om nytt innehavstillstånd innan det tidigare visstidstillståndet löpt ut, om giltighetstiden löper ut inom två år från de aktuella lagändringarnas ikraftträdande. Detta innebär samtidigt att de sö-

kande vars visstidstillstånd löper ut senare ges möjlighet till den tvååriga hobbyutövning som lagen kräver innan de måste bevisa att hobbyverksamheten är aktiv.

Visstidstillstånd för handeldvapen för grytjakt och jakt med fälla omfattas också av den tvååriga övergångsbestämmelsen. Det ger personer som klanderfritt bedrivit jakt med handeldvapen möjligheter att utan avbrott fortsätta med sin hobby. Det bör observeras att tillsvidarestillstånd som beviljats för handeldvapen för jakt, liksom också tillstånd för handeldvapen för hobbysskytte, förblir i kraft tills vidare. Lagändringen innebär alltså inga förändringar jämfört med nuläget.

Beredning

Projektet för en översyn av vapenlagstiftningen, vars första fas utgörs av proposition RP 106/2009 rd, tillsattes den 29 september 2008. Propositionen har beretts i en arbetsgrupp bestående av tjänstemän från inrikesministeriet och polisförvaltningen plus en styrgrupp. Ärendet har varit uppe till behandling fem gånger i den skjutvapennämnd som finns i anslutning till inrikesministeriet. I nämnden sitter representanter för hobbysskyttekretsar och de centrala ministerierna för vapenfrågor. Dessutom har utfrågningar hållits med olika organisationer.

Beredningen av skjutvapenlagstiftningen hör till inrikesministeriets uppgifter, konstaterar utskottet. Dessutom har statsrådet lagt fram sin egen strategi för beredningen. Hobbysskytteorganisationer och andra intressegrupper uppges i princip ha blivit hörda som i normala lagstiftningsprocesser. Och givetvis måste man i beredningen ta hänsyn till samhällets allmänintresse för att risken för vapenmissbruk ska kunna stävjas. Däremot tyder kritiken från vapenintresserade på att dialogen under beredningen inte förts i konstruktiv anda.

Motionerna

Utskottet tillstyrker att riksdagen godkänner lagförslagen utifrån propositionen. Följaktligen föreslår utskottet att lagförslagen i LM 106/2008 rd och LM 65/2009 rd förkastas.

Detaljmotivering

1. Lag om ändring av skjutvapenlagen

1 §. Tillämpningsområde. Utskottet föreslår att hänvisningen till 106 b § i lagförslaget stryks, eftersom utskottet nedan kommer att föreslå att den paragrafen stryks.

2 §. Skjutvapen. Enligt utredning finns det ett fel i 2 § 1 mom. i den svenska versionen: "... utan särskilda kunskaper eller färdigheter kan modifieras till ett funktionsdugligt skjutvapen". Den rätta formuleringen är "... utan särskilda kunskaper och färdigheter kan modifieras till ett funktionsdugligt skjutvapen".

25 §. Skyldighet att föra register. En vapennäringsidkare som har rätt att idka handel med, tillverka, reparera eller modifiera skjutvapen, ska för tillsynen över idkandet av näring i vapenbranschen föra register över vapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler. I registret ska också antecknas namnet på den som överlätit och den som tagit emot ett föremål samt namnet på den som gett i uppdrag att reparera eller modifiera ett föremål. Utskottet noterar att de ändringar som föreslås i 25 § 1 mom. beror på kraven på behandling av personuppgifter.

Registret ska finnas till för tillsynen över dem som utövar näring i vapenbranschen. Uppgifter som gäller vapentillstånd är sekretessbelagda enligt 113 § 2 mom. i skjutvapenlagen. Personuppgifter som antecknas i registret ingår i uppgifterna om vapentillstånd. Enligt föreslagna 115 § ska personuppgifter få lämnas ut endast till de tillsynsmyndigheter som nämns i paragrafen.

En vapennäringsidkare ska enligt 25 § 2 mom. överlåta det register som han eller hon för till tillståndsmyndigheten när näringstillståndet i vapenbranschen upphör att gälla eller återkallas. Efter att vapennäringsidkarens verksamhet har upphört är registret inte längre ett personregister i aktivt bruk. Ett register som har lämnats ut som pappersutskrift är en myndighetshandling när det innehas av tillståndsmyndigheten. Med stöd

av 8 § i arkivlagen (832/1994) kan arkivverket bestämma vilka handlingar som ska förvaras varaktigt. I annat fall ska myndigheten besluta om förvaringstiden i sin arkivbildningsplan.

I stället för en förvaringstid på minst tio år som nu föreslås det i 25 § 3 mom. att tillståndsmyndigheten ska förvara registret i minst tjugo år efter det att den sista anteckningen har gjorts i det. Förlängningen beror på ändringen av vapendirektivet. Utskottet noterar att den behövs framför allt för att skjutvapen ska kunna spåras. Ett skjutvapen kan ha en livslängd på tiotals år. Också patroner hålls funktionsdugliga i flera årtionden.

Förvaltningsutskottet konstaterar att det varken i den gällande skjutvapenlagen eller propositionen finns någon bestämmelse om när förvaringstiden för registret går ut. Grundlagsutskottet anser att den bestämmelse som gör det möjligt att förvara registret för obegränsad tid bör kompletteras. Därför föreslår förvaltningsutskottet att 25 § 3 mom. kompletteras med en skyldighet att förstöra registret efter att det har gått 50 år sedan den senaste anteckningen gjordes i det.

Av detaljmotiven i propositionen framgår det att den förlängda förvaringstiden gäller inrikesministeriet i egenskap av tillståndsmyndighet. Utskottet noterar att Polisstyrelsen numera är tillståndsmyndighet.

45 §. Krav som gäller en fysisk person som innehavare av ett förvärvstillstånd. Enligt 1 mom. kan förvärvstillstånd meddelas en person som på grundval av sitt hälsotillstånd och uppförande kan anses lämplig att inneha skjutvapen och vapendelar. Regeringen föreslår att momentet ändras så att tillstånd kan meddelas endast om den som ansöker om tillståndet samtycker till att polisen har rätt att få en medicinsk bedömning med vars hjälp tillståndsmyndigheten kan bedöma sökandens lämplighet att inneha skjutvapen.

I detaljmotiven står det att tillståndssökandens samtycke ska begäras regelmässigt i samband med att tillståndsansökan lämnas in. Men en medicinsk bedömning ska bara begäras när det utifrån tillgänglig information finns orsak att

ifrågasätta sökandens lämplighet. På grund av informationens känslighet bör den omständigheten enligt grundlagsutskottets utlåtande nämnas i lagen.

De föreslagna bestämmelserna utgår från att sökanden ger sitt samtycke till att uppgifter om hans eller hennes hälsotillstånd lämnas ut. Grundlagsutskottet har ansett att samtycke från en person vars grundläggande fri- och rättigheter begränsas i sig kan spela en roll i en konstitutionell bedömning och att det väsentliga i sammanhanget är vad som i en viss situation ska anses som juridiskt relevant samtycke. Men skyddet för de grundläggande fri- och rättigheterna som rättslig fråga kan inte alltid förlora i betydelse bara för att det föreskrivs i lag att någon åtgärd kräver samtycke från den det gäller. Skyddet kan inte i vilket ärende som helst vara beroende av den berörda personens samtycke.

Grundlagsutskottet anser att det i en situation som avses i 45 § 1 mom. inte är fråga om genuint samtycke, eftersom vägran hindrar att man får förvärvstillstånd. Utskottets uppfattning är att tillståndsmyndighetens rätt att få uppgifter om den som söker skjutvapenlicens inte bör bygga på personens samtycke.

I sin bedömning av lagförslaget mot bakgrund av skyddet för privatliv och personuppgifter enligt 10 § 1 mom. i grundlagen anser grundlagsutskottet dessutom i fråga om villkoren för rätten att få information att polisen har rätt att få tillgång till uppgifter om hälsan hos en person som söker tillstånd enligt skjutvapenlagen, om uppgifterna är nödvändiga för tillståndsmyndighetens bedömning av personens lämplighet för innehav av skjutvapen. Dessutom finns det anledning att kontrollera hur 45 § 1 mom. i skjutvapenlagen och 35 § 3 mom. i polislagen ställer sig till varandra när det i dem delvis föreskrivs om samma saker.

Med hänvisning till grundlagsutskottets utlåtande föreslår förvaltningsutskottet att början av 45 § 1 mom. godkänns med följande lydelse: "Förvärvstillstånd kan meddelas den som har fyllt 18 år och som på grundval av sitt hälsotillstånd och uppförande kan anses lämplig att inneha skjutvapen och vapendelar. *Tillståndsmyn-*

digheten har rätt att få en medicinsk bedömning av sökanden om tillståndsmyndigheten utifrån tillgänglig information eller en intervju med sökanden har anledning att ifrågasätta att denna personligen är lämplig att inneha ett skjutvapen. Trots tystnadsplikten har tillståndsmyndigheten rätt att i den medicinska bedömningen få sådana hälsouppgifter om sökanden som är nödvändiga när tillståndsmyndigheten bedömer om personen är lämplig att inneha ett skjutvapen."

Den medicinska bedömningen avses innehålla en bedömning, gjord av en läkare som yrkesutbildad person, över huruvida tillståndshavaren har en sådan sjukdom eller sådana psykiska problem att han eller hon måste anses vara olämplig att inneha skjutvapen. De uppgifter som är nödvändiga vid tillståndsprövningen gäller psykisk hälsa, självdestruktivitet, droganvändning, våldsbenägenhet, syn och minnesjukdomar. Polisen behöver inte få en medicinsk diagnos på personen, utan bara den ovan nämnda bedömningen. Bedömningen ska emellertid ha sådant innehåll att tillståndsmyndigheten bland annat utifrån den kan fatta beslut om huruvida personen till sina personliga egenskaper ska anses vara lämplig att inneha skjutvapen.

Lagförslagets 45 § 1 mom. föreskriver dessutom att värnpliktiga ska visa upp en utredning över fullgjord beväringstjänst eller civiltjänst. Om den värnpliktige inte har fullgjort beväringstjänst eller civiltjänst ska han visa upp ett förordnande om tjänstgöring eller ett beslut om befrielse från tjänstgöring, uppskov med eller avbrytande av tjänstgöring, plus orsakerna till detta. Vidare får förvärvstillstånd för handeldvapen bara beviljas personer som har fyllt 20 år. Utskottet har inga anmärkningar på lagförslagets innehåll till denna del.

Förvärvstillstånd för handeldvapen som används för sport- och hobbyskytte får enligt 45 § 1 mom. meddelas en fysisk person bara om denne är medlem i en förening som har ett tillstånd enligt 4 § i föreningslagen, vars verksamhet omfattar övning i bruk av skjutvapen och som inte finns endast för jakt. Dessutom ska sökanden visa upp ett intyg över sin hobby som är utfärdat av föreningens skytteinstruktör och där det fram-

går att sökanden har utövat hobbyn aktivt i minst två års tid.

Enligt grundlagens 13 § 2 mom. har var och en föreningsfrihet, som inbegriper rätten att höra eller inte höra till en förening. De föreslagna bestämmelserna innebär inget tvångsmedlemskap eller medlemskap direkt med stöd av lagen. Om den som söker tillstånd inte hör till en förening blir följderna ändå negativa, eftersom man måste vara medlem för att få tillstånd. Detta innebär alltså en faktisk och väsentlig begränsning i föreningsfriheten. I sitt utlåtande anser grundlagsutskottet att det finns konstitutionellt godtagbara grunder för att begränsa föreningsfriheten. Man kan kräva av den som ansöker om förvärvstillstånd för ett handeldvapen som används för sport- och hobbyskytte att han eller hon kan bevisa sin fortsatta aktiva hobbyutövning. Det yttersta syftet med bestämmelsen är att minska förekomsten av skjutvapen bland personer som kan orsaka risk för sig själv eller andras liv och hälsa.

I utlåtandet behandlar grundlagsutskottet också det obligatoriska medlemskapet i en skytteförening mot frågan om nödvändighet och proportionalitet och med hänsyn till vad grundlagens 21 § säger om garantierna för en god förvaltning och 124 § om delegering av förvaltningsuppgifter till andra än myndigheter. Rätten att höra till en förening ger inte den enskilde någon rätt att bli medlem i vilken som helst förening. Grunden för föreningsfriheten är föreningarnas interna självbestämmanderätt och handlingsfrihet. Det betyder att föreningar fritt får godkänna de stadgar de vill och utifrån dem fritt välja sina medlemmar.

Grundlagsutskottets resonemang utmynnar i en konstitutionell ståndpunkt i fråga om lagstiftningsordningen, nämligen att ett intyg från skytteföreningens skytteinstruktör är ett tillräckligt tillförlitligt bevis på sökandens aktiva och fortsatta sport- och hobbyskytte och att det inte finns någon anledning att lagstifta om medlemskap i en skytteförening som villkor för förvärvstillstånd.

Med hänvisning till grundlagsutskottets ståndpunkt föreslår förvaltningsutskottet att slu-

tet av 45 § 1 mom. godkänns med följande lydelse: "En värnpliktig person ska visa upp en utredning över fullgjord beväringstjänst eller civil-tjänst. Om den värnpliktige inte har fullgjort beväringstjänst eller civiltjänst ska han visa upp ett förordnande om tjänstgöring eller ett beslut om befrielse från tjänstgöring, uppskov med eller avbrytande av tjänstgöring, jämte orsakerna till detta. Förvärvstillstånd som gäller en pistol, en miniatyrpistol, en revolver eller en miniatyrrevolver eller delar till sådana kan endast meddelas personer som har fyllt 20 år. Förvärvstillstånd för ett skjutvapen som avses i 6 § 2 mom. 4—7 punkten och som används för sport- och hobbysskytte får endast ges en fysisk person om denna visar upp ett intyg över sin hobby, som han eller hon ska ha utövat aktivt i minst två års tid. Intyget ska vara utfärdat av en skytteinstruktör i en förening som har ett tillstånd enligt 4 § i föreningslagen (503/1989)."

Dessutom föreslår utskottet att 45 § 1 mom. kompletteras med en bestämmelse om att hälften av den tjänstgöringstid som en värnpliktig har fullgjort i vapentjänst och hälften av den tjänstgöringstid som en kvinna har fullgjort i frivillig militärtjänst för kvinnor ska räknas in i den här tvååriga perioden då hobbyn fortsatt ska ha utövats aktivt.

Dessutom föreslår utskottet att polismän, gränsbevakningsmän, soldater och andra tjänstemän som bär handeldvapen i sina tjänsteupdrag får beviljas förvärvstillstånd för sport- och hobbysskytte utan att hobbyn har pågått i två års tid. Det räcker med att personen visar upp en tillförlitlig utredning över sin hobby.

Tillstånd att ha skjutvapen och vapendelar på ett museum eller i en samling får enligt föreslagna 3 mom. endast meddelas vapensamlare som av inrikesministeriet har fått godkännande att samla skjutvapen eller vapendelar och vars förvaringslokaler för skjutvapen och vapendelar har godkänts av polisinspektionen. Med anledning av strukturreformen inom polisförvaltningen föreslår utskottet att momentet justeras så att godkännandet ska ges av Polisstyrelsen och inte av ministeriet.

Utskottet framhåller att skytteinstruktören ska utfärda intyg över aktiv hobby också när det gäller en medlem i en annan skytteförening eller en person som inte hör till någon skytteförening.

45 c §. Lämplighetstest. I 45 c § 1 mom. föreskrivs att ett villkor för behandling av en ansökan om förvärvstillstånd är att sökanden genomgår ett lämplighetstest som ordnas av tillståndsmyndigheten. Avsikten är att testet ska utvecklas med utgångspunkt i det lämplighetstest som försvarsmakten använder så att det kan användas för att bedöma sökandens våldsbenägenhet, benägenhet att förhålla sig våld, stresstålighet och andra liknande egenskaper.

Testet ska utarbetas på så sätt att den som tolkar testresultatet inte ska behöva ha medicinsk utbildning. Testet ska göras på dator och ta ungefär en halv timme. Resultatet kan bara användas för att bedöma sökandens lämplighet och får inte användas för något annat ändamål. För att lämplighetstestet fortsättningsvis ska vara tillförlitligt måste dess innehåll, dvs. frågorna och bedömningsgrunderna för svaren, vara sekretessbelagda. Närmare bestämmelser om innehållet i testet utfärdas genom förordning av statsrådet enligt ett bemyndigande i lagen.

I sitt utlåtande noterar grundlagsutskottet inkonsekvensen i den föreslagna bestämmelsen. Testresultatet får inte användas för att motivera ett nekande tillståndsbeslut. Det förefaller emellertid att stå i strid med sista meningen i 1 mom., där det sägs att testresultatet endast får användas för den bedömning som gäller sökandens personliga lämplighet. Det ser alltså ut som om det inte fanns något verkligt behov av testet. Men av motiven framgår det att testet inte ensamt ska användas som grund för ett negativt beslut.

För tydlighetens skull föreslår förvaltningsutskottet att 1 mom. preciseras så att resultatet av lämplighetstestet inte "ensamt" kan användas som grund för ett negativt tillståndsbeslut.

45 d §. Godkännande som skytteinstruktör. Paragrafen föreskriver om villkoren för att godkännas som skytteinstruktör.

Till villkoren hör bl.a. att personen har fullgjort en av polisen ordnad utbildning som uppfyller de krav som Polisstyrelsen fastställt och som åtminstone omfattar ämnen med anknytning till lagstiftningen om skjutvapen, säker hantering och förvaring av skjutvapen, skytteinstruktörers rättigheter och skyldigheter samt tjänstgöring som instruktör.

I 3 mom. föreslår utskottet att personen ska bli godkänd som skytteinstruktör av polischefen i personens hemkommun eller någon annan polisman som hör till befälet och som förordnats till uppgiften. Utskottet anser att en sådan uppgift inte hör till polisens centralförvaltning, Polisstyrelsen. Utskottet lyfter även i övrigt fram befälets ansvar för att tillståndsförvaltningsärenden hanteras kompetent. Dessutom föreslår utskottet att 4 mom. stryks, eftersom det blir onödigt på grund av ändringen.

Utskottet anser att utbildningen till skytteinstruktör hör till kategorin avgiftsfri myndighetsverksamhet.

54 §. *Parallelltillstånd.* Utskottet har ovan ställt sig bakom förslaget i 45 § 1 mom. att höja åldersgränsen för förvärvstillstånd för pistol, miniatyrpistol, revolver och miniatyrrevolver till 20 år. Men åldersgränsen kringsskär oskäligt mycket framgångschanserna för fullvuxna som särskilt aktivt utövar sportsskytte. Därför föreslår utskottet att 54 § 2 mom. kompletteras med en bestämmelse som gör det möjligt att av särskilt vägande skäl bevilja personer som fyllt 18 år parallelltillstånd för sport- och hobbysskytte. Med särskilt vägande skäl avses främst att personen hör till förbundet Suomen Ampumaurheiluliittos nationella landslags- och träningsgrupper i tävlingsskytte. En person som deltar i sportsskytte på motsvarande nivå i någon annan organisation kan också uppfylla kravet.

Personer under 18 år och i regel också personer som fyllt 18 år kommer att kunna utöva sportsskytte med handeldvapen i form av övervakad användning som avses i 88 §. Det betyder främst att en sådan här ung person under övervakning får använda ett vapen som ägs av en tillståndshavare, medlem i en skytteförening eller

aktiv skytt i den närmaste kretsen eller en skytteförening. Skytteföreningarna har i dag inte några egna vapen. Det kommer att krävas vissa ändringar i deras verksamhet på den här punkten. Åtminstone avancerade skyttar kommer att behöva handeldvapen att använda personligen. Den gällande skjutvapenlagen gör det möjligt att bevilja sammanslutningar tillstånd. Lagstiftningen hindrar alltså inte skytteföreningarna från att skaffa vapen.

Utskottet föreslår följaktligen att slutet av 54 § 2 mom. kompletteras med *"Parallelltillstånd för ett skjutvapen som avses i 6 § 2 mom. 4—7 punkten får av särskilt vägande skäl meddelas en person som har fyllt 18 år men inte 20 år för sport- och hobbysskytte."*

67 §. *Återkallelse av tillstånd.* Enligt 45 § 1 mom. i den gällande skjutvapenlagen får förvärvstillstånd beviljas 15—17-åringar med vårdnadshavarnas samtycke i de fall som anges i momentet. Regeringen föreslår att 15—17-åringar ska kunna beviljas bara parallelltillstånd enligt 54 §.

Gällande 67 § 1 mom. 2 punkten, som inte föreslås bli ändrad, innehåller en hänvisning till 45 § 1 mom., som innebär att parallelltillståndet ska återkallas om vårdnadshavarna återkallar sitt samtycke enligt 45 § 1 mom. Innehållet i 45 § 1 mom. ändras i och med den aktuella lagändringen, så 67 § 1 mom. 2 punkten måste ändras.

Utskottet föreslår följande ändring i 67 § 1 mom. 2 punkten som inte ingår i propositionen: *"2) om vårdnadshavarna återkallar sitt samtycke till ett tillstånd att inneha ett skjutvapen, en vapendel, patroner eller särskilt farliga projektiler" (ny 2 punkt).*

Dessutom föreslår utskottet att grunden för återkallelse i 67 § 2 mom. 4 punkten stryks i lagförslaget. Polisen kommer att få de uppgifter som avses i 35 § 3 mom. i polislagen utan personens samtycke, så det behövs ingen bestämmelse om att tillståndet eller godkännandet kan återkallas om personen inte ger sitt samtycke till att polisen får uppgifterna. Utskottet föreslår också att skrivfelet i 67 § 2 mom. 5 punkten rättas. Ändringen påverkar inte den svenska texten.

67 b §. *Upphörande och återkallande av godkännande som skytteinstruktör.* Paragrafen föreskriver om villkoren för att ett godkännande som skytteinstruktör ska upphöra, måste återkallas och får återkallas. Eftersom godkännandet enligt utskottets förslag ska ges av polischefen inom den lokala polisen eller en polisman som tillhör befälet och som har förordnats till uppgiften, är det också han eller hon som ska återkalla det i egenskap av tillståndsmyndighet. Därför föreslår utskottet också att den berörda polisinsrättningen ska meddela den förening som sökt godkännande som instruktör om godkännandet återkallas.

69 §. *Varning.* Enligt utskottets förslag ska 45 d § formuleras så att godkännandet som skytteinstruktör ska ges av chefen för den lokala polisinsrättningen eller någon annan polisman som hör till befälet och som förordnats till uppgiften. Därför noterar utskottet att den berörda tillståndsmyndigheten också ska besluta om att utfärda en varning. Den behöriga polisinsrättningen ska se till att varningen meddelas till den skytteförening som har sökt godkännande som skytteinstruktör.

106 b §. *Inspektion av förvaring.* Med hänvisning till den allmänna motiveringen föreslår utskottet att paragrafen stryks

110 b §. *Märkning.* Paragrafen föreskriver bl.a. att den som tillverkar skjutvapen ska förse varje vapen med en tillverkningsmärkning och att vapennäringsidkare är skyldiga att göra tilläggsmärkningar och importmärkningar. Andra än vapennäringsidkare ska lämna in skjutvapen till inrikesministeriet för tilläggsmärkning eller importmärkning. Den uppgift som inrikesministeriet föreslås få hör till Polisstyrelsen efter strukturreformen inom polisförvaltningen.

110 c §. *Avlägsnande eller ändring av märkning.* Enligt propositionen måste man ha tillstånd av inrikesministeriet för att avlägsna eller ändra de märkningar som avses i paragrafen. Utskottet föreslår att uppgifterna tilldelas Polisstyrelsen i stället för inrikesministeriet.

114 §. *Rätt att anmäla en person som inte är lämplig att inneha skjutvapen.* Läkare och andra yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården har enligt 1 mom. rätt att av grundad anledning och utan hinder av sekretessbestämmelserna till polisen anmäla en person som kan anses vara olämplig att inneha skjutvapen, vapendelar, patroner eller särskilt farliga projektiler.

I sitt utlåtande noterar grundlagsutskottet att anmälningsrätten är avsedd att säkerställa att skjutvapen inte innehas av personer som med vapnen kan orsaka sig själv fara eller risk för någon annans liv och hälsa. Det finns ett tungt vägande samhälleligt skäl och godtagbara grunder för anmälningsrätten med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna.

Grundlagsutskottet anser att momentet är mycket vagt formulerat. På grund av kravet på exakthet och noggrann avgränsning måste det preciseras i väsentlig grad, eftersom det handlar om uppgifter som har med skyddet för privatlivet att göra. Det måste framgå av bestämmelsen vilka villkoren för anmälningsrätt är och vad anmälan får innehålla. Uttrycket "kan anses vara olämplig" måste bytas ut mot motiveringens uttryck "grundad anledning att anse att personen inte är lämplig".

En bedömning av om en person är lämplig att inneha skjutvapen eller något annat föremål som avses i momentet bör utgå från personens hälsotillstånd och uppförande, noterar förvaltningsutskottet. Av detaljmotiven till bestämmelsen framgår det att en läkare eller yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården har anmälningsrätt om de utifrån patientuppgifter och efter att ha träffat personen bedömer att han eller hon kan utgöra en fara för sig själv eller andra. Vissa sjukdomar och psykiska problem är förknippade med en ökad risk för att personen brukar våld mot sig själv eller andra. Enligt motiven i propositionen rör det sig t.ex. om självmordsrisk bland deprimerade och risk för våldsamt beteende vid vissa personlighetsstörningar, särskilt i kombination med missbruksproblem.

Förvaltningsutskottet anser att anmälningsrätten för läkare inte är ett adekvat sätt att för-

säkra sig om att skjutvapen, vapendelar, patroner eller särskilt farliga projektiler inte innehåller av personer som med vapnen kan orsaka sig själv fara eller risk för någon annans liv och hälsa. Därför föreslår utskottet att 114 § 1 mom. ska föreskriva om anmälningsskyldighet för läkare på grund av sakens natur. Däremot ska andra yrkesutbildade inom hälso- och sjukvården ha anmälningsrätt enligt propositionen. Sådana andra yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården kan vara t.ex. skolhälsovårdare.

Förvaltningsutskottet föreslår att 114 § 1 mom. får följande lydelse: "Läkare är skyldiga och andra yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården har rätt att (*utesl.*) utan hinder av bestämmelserna om sekretess till polisen anmäla en person *som han eller hon utifrån patientuppgifter och efter att ha träffat personen av grundad anledning* anser vara olämplig att innehålla skjutvapen, vapendelar, patroner eller särskilt farliga projektiler på grundval av personens hälsotillstånd och uppförande. *Anmälan ska innehålla en ståndpunkt som gäller olämpligheten och motiveringar till ståndpunkten.*"

Utskottet framhåller att anmälningsskyldigheten uttryckligen gäller personens olämplighet på grundval av hälsotillstånd och uppförande. Anmälan ska innehålla en ståndpunkt som gäller olämpligheten och motiveringar till ståndpunkten. Anmälningsskyldigheten kräver i likhet med anmälningsrätten att läkaren eller någon annan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården utifrån patientuppgifter och efter att ha träffat personen anser att denna på grundval av sitt hälsotillstånd eller uppförande är olämplig att innehålla sådana föremål som det är fråga om. Med tanke på skyddet för privatlivet för den som genomgår bedömning avviker villkoren för anmälningsskyldigheten inte från villkoren för anmälningsrätten. Regleringen ställer heller inte orimliga krav på läkaren. Slutresultatet av lämplighetsbedömningen har samma innehåll både i fråga om anmälningsrätt och anmälningsskyldighet. Det rör sig om att bedöma var gränsen går för att en anmälan ska göras. Utifrån utbildning och erfarenhet kan detta anses ingå i kompetensen för läkare och — i fråga om anmälningsrät-

ten — andra yrkesutbildade inom hälso- och sjukvården. Den här frågan bedöms på samma sätt som andra lagstadgade ansvarsfrågor för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. Dessutom menar utskottet att närmare bestämmelser bör utfärdas genom förordning av statsrådet om på vilka grunder som läkaren ska bedöma om kriterierna för anmälningsskyldigheten är uppfyllda. Förordningen ska beredas av inrikesministeriet i samarbete med social- och hälsovårdsministeriet.

Avsikten är att de uppgifter som anmäls uttryckligen ska gälla personens lämplighet och inte vara detaljerade uppgifter om personens hälsa. I den sista meningen i momentet ska det därför stå att anmälan ska innehålla en ståndpunkt som gäller olämpligheten och motiveringar till ståndpunkten. Anmälan ska ändå vara sådan att polisen utifrån den närmare kan börja utreda grunden för en återkallelse av tillståndet. Inom ramen för utredningen kan polisen exempelvis begära ett läkarutlåtande, begära upplysningar av försvarsmakten eller vidta andra åtgärder för att bedöma personens lämplighet. Utskottet anser också att det ligger i den berördas intresse att frågan utreds i eventuella riskfall. Det uppstår problem om personen inte har något giltigt tillstånd eller någon anhängig ansökan, eftersom uppgifterna då genast måste förstöras. Om personen senare söker tillstånd, finns det inte längre någon tidigare anmälan att tillgå. Enligt uppgift noterar utskottet att bl.a. Sverige har infört en liknande anmälningsskyldighet för läkare. Bemyndigandet att utfärda förordning - med närmare bestämmelser om anmälningsförfarandet, innehållet i anmälan och om den personal vid polisen som har rätt att behandla anmälningarna — gäller både anmälningsskyldigheten och anmälningsrätten.

2. Lag om ändring av 41 kap. 1 § i strafflagen

1 §. *Skjutvapenbrott.* Med hänvisning till strukturreformen inom polisförvaltningen föreslår utskottet att paragrafen justeras så att uppgiften inte ska höra till inrikesministeriet utan till Polisstyrelsen.

3. Lag om ändring av 35 och 36 § i polislagen

35 §. *Rätt att få uppgifter av en myndighet.* Regeringen föreslår att 3 mom. kompletteras med en bestämmelse om att polisen trots tystnadsplikt har rätt att för bedömningen av den personliga lämpligheten i fråga om en person som söker eller innehar ett tillstånd som avses i skjutvapenlagen och i fråga om en person för vilken ett godkännande som avses i skjutvapenlagen söks eller som har fått ett sådant godkännande få de uppgifter som är nödvändiga om en värnpliktigs tjänstgöring och tjänsteduglighet och bruk av rusmedel och våldsamma beteende. Polisen har dessutom rätt att med den ovannämnda personens samtycke få uppgifter som gäller dennes hälsa. Det framgår av 5 mom. att uppgifterna bara får användas vid tillståndsprövning enligt skjutvapenlagen. Vägran till samtycke kan enligt 67 § 2 mom. 4 punkten i den föreslagna skjutvapenlagen leda till att innehavstillståndet återkallas.

De föreslagna bestämmelserna är enligt grundlagsutskottet betydelsefulla för det skydd av privatlivet och personuppgifterna som garanteras i 10 § 1 mom. i grundlagen. Uppgifter om hälsotillståndet är i princip det slag av känsliga personuppgifter som för att kunna utlämnas till utomstående kräver att de allmänna begränsningsvillkoren i grundlagen är uppfyllda. Det finns särskilt tungt vägande skäl med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna för lagstiftningen som i sista hand går tillbaka till rätten till liv, personlig frihet och integritet, som är trygga i 7 § i grundlagen. Syftet är att säkerställa att en person är lämplig att inneha ett skjutvapen och inte orsakar sig själv eller någon annan risk för liv eller hälsa.

Det föreslagna 35 § 3 mom. i polislagen bygger i fråga om rätten att få uppgifter om hälsan på att personen ger sitt samtycke till att uppgifterna lämnas ut. I sitt utlåtande anser grundlagsutskottet att det inte är fråga om ett genuint samtycke här, eftersom vägran till samtycke enligt 67 § 2 mom. 4 punkten kan leda till att innehavstillståndet återkallas. Utskottets uppfattning är

att rätten att få uppgifter enligt 35 § 3 mom. i polislagen inte bör bygga på personens samtycke.

Dessutom finns det skäl att ändra 35 § 3 mom. i förslaget till polislag så att polisen har rätt att få tillgång till uppgifter om hälsan hos en person, om uppgifterna är nödvändiga för tillståndsmyndighetens bedömning av personens lämplighet för innehav av skjutvapen eller för en uppgift som kräver godkännande. Dessutom finns det anledning att kontrollera hur 45 § 1 mom. i skjutvapenlagen och 35 § 3 mom. i polislagen ställer sig till varandra när det i dem delvis föreskrivs om samma saker.

förvaltningsutskottet föreslår därför att 35 § 3 mom. godkänns med följande lydelse: "Trots tystnadsplikt har polisen rätt att för bedömningen av den personliga lämpligheten i fråga om en person som söker eller innehar ett tillstånd som avses i skjutvapenlagen (1/1998) och i fråga om en person för vilken ett godkännande som avses i skjutvapenlagen söks eller som har fått ett sådant godkännande få de uppgifter som är nödvändiga beträffande en värnpliktigs tjänstgöring och tjänsteduglighet och omständigheter som hör samman med *personens användning av berusningsmedel och våldsamma beteende*. Polisen har dessutom rätt att trots *tystnadsplikt få uppgifter som gäller hälsan hos en tillståndshavare eller en person som har fått ett godkännande* och som är nödvändiga för en bedömning av om förutsättningarna eller villkoren enligt 5 mom. är uppfyllda." Formuleringen ersätter också hänvisningen till 35 § 2 mom. i form av ett exaktare uttryck i fråga om rätten att få uppgifter om användningen av berusningsmedel och våldsamhet och beteende.

Det föreslagna 35 § 5 mom. i polislagen föreskriver om polisens rätt att använda bl.a. sekretessbelagda uppgifter som den har fått med stöd av 3 mom. Uppgifterna får endast användas för att bedöma pålitligheten eller lämpligheten hos tillståndssökanden eller tillståndshavaren eller den person för vilken ett godkännande söks eller som har fått godkännande, eller för att bedöma övriga förutsättningar för att tillståndet eller godkännandet ska förbli i kraft eller huruvida ett

villkor för tillstånd eller godkännande är uppfyllt.

Dessutom är 45 § 1 mom. i förslaget till skjutvapenlag harmoniserat med 35 § 3 mom. i förslaget till polislag, så att det förstnämnda momentet gäller uppgifter om en tillståndssökandes hälsa och det sistnämnda gäller uppgifter som gäller hälsan hos en tillståndshavare eller en person som har fått godkännande.

4. Lag om ändring av värnpliktslagen

97 a §. Utlämnande av uppgifter om personer som söker eller innehar ett tillstånd som avses i skjutvapenlagen och om personer för vilka ett godkännande som avses i skjutvapenlagen söks eller som har fått ett sådant godkännande. Regeringen föreslår en ny 97 a § i värnpliktslagen. I 1 mom. ska det föreskrivas att det ur värnpliktsregistret trots tystnadsplikt får lämnas ut sådana uppgifter om en värnpliktigs tjänstgöring och tjänsteduglighet som är nödvändiga för bedömningen av den personliga lämpligheten hos en person som söker eller innehar ett tillstånd som avses i skjutvapenlagen och en person för vilken ett godkännande som avses i skjutvapenlagen söks eller som har fått ett sådant godkännande. Vidare föreslås militärmyndigheten enligt 2 mom. få lämna uppgifterna till polisen också på eget initiativ, om det enligt myndighetens bedömning finns grundad anledning att misstänka att den värnpliktige är olämplig att inneha skjutvapen, vapendelar, patroner eller särskilt farliga projektiler.

Genom anmälningssplikten vill man försäkra sig om att sådana personer inte innehar skjutvapen som med vapnen kan orsaka sig själv fara eller risk för någon annans liv och hälsa. Det finns enligt grundlagsutskottets utlåtande ett tungt vägande samhälleligt skäl och godtagbara grunder för anmälningssrätten med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna.

Grundlagsutskottet anser dock att den föreslagna bestämmelsen om militärmyndighetens anmälningssrätt är inexact, för det framgår inte på något vis vad som avses med "lämpligheten",

vad bedömningen av olämplighet grundar sig på och vilka uppgifter anmälan ska innehålla. Det är fråga om uppgifter som har med skyddet för privatlivet att göra och därför måste bestämmelserna på grund av kravet på exakthet och noggrann avgränsning preciseras i väsentlig grad för att lagförslaget ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Det måste framgå av bestämmelsen vilka villkoren för anmälningsrätt är och vad anmälan får innehålla. Uttrycket "kan anses vara olämplig" måste bytas ut mot motiveringens uttryck "grundad anledning att anse att personen inte är lämplig".

För att väga in det som grundlagsutskottet säger i sitt utlåtande föreslår förvaltningsutskottet att 97 a § 2 mom. godkänns med följande lydelse: "Militärmyndigheten får lämna uppgifterna ur värnpliktsregistret om en värnpliktigs uppförande till polisen också på eget initiativ, om militärmyndigheten har grundad anledning att anse att den värnpliktige utifrån sitt uppförande är olämplig att inneha skjutvapen, vapendelar, patroner eller särskilt farliga projektiler. Anmälan ska innehålla en ståndpunkt som gäller olämpligheten och motiveringar till ståndpunkten. Polisen ska omedelbart förstöra uppgifter som militärmyndigheten på eget initiativ har lämnat ut, om uppgifterna inte ska användas för att pröva återkallandet av ett tillstånd eller ett godkännande som avses i skjutvapenlagen."

5. Lag om sättande i kraft av de bestämmelser i tilläggsprotokollet mot olaglig tillverkning av och handel med skjutvapen, deras delar, komponenter och ammunition till Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet som hör till området för lagstiftningen

Förvaltningsutskottet noterar att propositionen innehåller en normal blankettlag om att sätta i kraft en internationell förpliktelse. De bestämmelser i FN:s skjutvapenprotokoll som hör till området för lagstiftningen sätts i kraft i Finland genom blankettlagen. Utskottet tillstyrker lagförslag 5 utan ändringar.

6. Godkännande av FN:s skjutvapenprotokoll

Utskottet tillstyrker att riksdagen godkänner tilläggsprotokollet till konventionen enligt propositionen.

Tilläggsprotokollet, alltså FN:s skjutvapenprotokoll, innehåller ett flertal bestämmelser som hör till området för lagstiftningen, så som det står i propositionen. Det betyder att riksdagens godkännande av tilläggsprotokollet är nödvändigt. Enligt grundlagsutskottets utlåtande ska beslutet om godkännande av bestämmelserna i tilläggsprotokollet tas med enkel majoritet, eftersom bestämmelserna inte gäller grundlagen i den mening som avses i dess 94 §. Tilläggsprotokollet föreskriver om minimimålen i frågor som hör till tillämpningsområdet för lagstiftningen i respektive avtalsländer.

7. Motionerna

Utskottet godkänner lagförslaget utifrån propositionen och föreslår därför att lagmotionerna LM 106/2008 rd och LM 65/2009 rd förkastas.

Lagstiftningsordningen

Lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning, eftersom förvaltningsutskottet på behörigt sätt har beaktat grundlagsutskottets konstitutionella anmärkningar om medlemskap i en förening i 45 § 1 mom. och om 114 § 1 mom. i lagförslag 1 och om 97 a § 2 mom. i lagförslag 4.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner tilläggsprotokollet till konventionen i propositionen,

godkänner lagförslag 5 utan ändringar,

godkänner lagförslag 1—4 med ändringar (Utskottets ändringsförslag),

förkastar lagmotionerna LM 106/2008 rd och LM 65/2009 rd och

godkänner två uttalanden (Utskottets förslag till uttalanden).

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av skjutvapenlagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i skjutvapenlagen (1/1998) 1 § 2 mom., 2 § 1 och 3 mom., 3 §, 17 § 1 mom. 6 och 8 punkten, 25 §, 27 § 3 mom., 43 § 1 mom. 7 punkten, 44 § 1 mom., 45 §, 45 b § 2 mom., 50 § 2 mom., 53 §, 54 § 2 mom., 55 § 1 mom., 66 § 2 mom., 67 § 1 mom. 2 punkten och 2 mom. (*utesl.*) 5 punkten, 69 och 89 §, 103 § 9 punkten, 119 § 1 mom. 3 och 7 punkten samt 3 mom.,

av dem 1 § 2 mom., 27 § 3 mom., 43 § 1 mom. 7 punkten, 45 b § 2 mom., 50 § 2 mom., 54 § 2 mom., 69 och 89 § samt 119 § 1 mom. 7 punkten och 3 mom. sådana de lyder i lag 601/2001, 25 och 53 § sådana de lyder delvis ändrade i lag 601/2001, 45 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 601/2001 och 508/2009, och 103 § 9 punkten sådan den lyder i lag 532/2007,

fogas till 19 § 1 mom. en ny 2 a-punkt, till lagen en ny 19 a §, till 43 § 1 mom. en ny 8 punkt i stället för den 8 punkt som upphävts genom nämnda lag 601/2001, till lagen nya 45 c och 45 d §, till 46 § ett nytt 3 mom. och till lagen nya 53 a, 67 b, (*utesl.*) 110 a—110 c och 112 b § och en ny 114 §, i stället för den 114 § som upphävts genom nämnda lag 601/2001, som följer:

1 §

Tillämpningsområde

— — — — —
 Vad som i denna lag bestäms om skjutvapen gäller också robot- och raketuppskjutningssystem samt gassprayer. På gassprayer tillämpas dock inte 2—10, 12, 15, 31—33, 35, 35 a, 36, 42—45, 45 a, 45 b, 45 d, 46—53, 53 a, 54, 55 och 56—59 §, 59 a §, 60—63 §, 66 § 1 mom. 1 och 3 punkten, 67 b, 68, 70—72, 74—77, 80—82, 89, 90, (utesl.) 110, 110 a—110 c, 112, 112 a eller 112 b §. Om andra undantag från tillämpningsområdet bestäms i 17 §.

2, 3, 17, 19 och 19 a §
 (Som i RP)

25 §

Skyldighet att föra register

(1 och 2 mom. som i RP)

Registret ska förvaras i minst tjugo år efter det den sista anteckningen har gjorts i det. Registret ska förstöras efter att det har gått 50 år sedan den senaste anteckningen gjordes i det.

27, 43 och 44 §
 (Som i RP)

45 §

Krav som gäller en fysisk person som innehavare av ett förvärvstillstånd

Förvärvstillstånd kan meddelas den som har fyllt 18 år och som på grundval av sitt hälsotillstånd och uppförande kan anses lämplig att inneha skjutvapen och vapendelar. Tillståndsmyndigheten har rätt att få en medicinsk bedömning av sökanden, om tillståndsmyndigheten utifrån tillgänglig information eller en intervju med sökanden har anledning att ifrågasätta att denna personligen är lämplig att inneha ett skjutvapen. Trots tystnadsplikten har tillståndsmyndigheten rätt att i den medicinska bedömningen få

sådana hälsouppgifter om sökanden som är nödvändiga när tillståndsmyndigheten bedömer om personen är lämplig att inneha ett skjutvapen.

En värnpliktig person ska visa upp en utredning över fullgjord beväringstjänst eller civiltjänst. Om den värnpliktige inte har fullgjort beväringstjänst eller civiltjänst ska han visa upp ett förordnande om tjänstgöring eller ett beslut om befrielse från tjänstgöring, uppskov med eller avbrytande av tjänstgöring, jämte orsakerna till detta. Förvärvstillstånd som gäller en pistol, en miniatyrpistol, en revolver eller en miniatyrrevolver eller delar till sådana kan endast meddelas personer som har fyllt 20 år. Förvärvstillstånd för ett skjutvapen som avses i 6 § 2 mom. 4—7 punkten och som används för sport- och hobbysskytte kan endast ges en fysisk person om denna visar upp ett intyg över sin hobby, som han eller hon ska ha utövat aktivt i minst två års tid. Intyget ska vara utfärdat av en skytteinstruktör i en förening som har ett tillstånd enligt 4 § i föreningslagen (503/1989). Hälften av den tjänstgöring som en värnpliktig har fullgjort i vapentjänst eller hälften av den tjänstgöring som har fullgjorts i frivillig militärtjänst för kvinnor räknas in i den tvååriga period då hobbyn fortsatt ska ha utövats aktivt. Förvärvstillstånd för ett skjutvapen som avses i 6 § 2 mom. 4—7 punkten i denna lag och som används för sport- och hobbysskytte kan beviljas också om personen visar upp en tillförlitlig utredning över sin hobby och ett intyg från den statliga myndighet som är personens arbetsgivare över att personen i sina tjänsteuppgifter bär ett skjutvapen som avses i 6 § 2 mom. 4—7 punkten.

(2 mom. som i RP)

Tillstånd att ha skjutvapen och vapendelar på ett museum eller i en samling kan meddelas endast en vapensamlare som av Polisstyrelsen har fått godkännande att samla skjutvapen eller vapendelar och vars förvaringslokaler för skjutvapen och vapendelar har godkänts av polisinrättningen på den ort där förvaringslokalerna är belägna. Ett tillstånd enligt 43 § 1 mom. 8 punkten kan meddelas när en person som står under tillståndssökandens vårdnad har lämnat in en ansökan om parallelltillstånd och tillståndsmyndig-

heten har kontrollerat att förutsättningarna för meddelande av ett parallelltillstånd enligt 54 § är uppfyllda.

(4 mom. som i RP)

45 b §
(Som i RP)

45 c §

Lämplighetstest

Ett villkor för behandling av en ansökan om förvärvstillstånd är att sökanden genomgår ett lämplighetstest som ordnas av tillståndsmyndigheten och genom vilket det klarläggs huruvida sökanden är lämplig att inneha skjutvapen, vapendelar, patroner eller särskilt farliga projektiler. Testresultatet får inte *ensamt* användas för att motivera ett nekande tillståndsbeslut. Testresultatet får endast användas för den bedömning som gäller sökandens personliga lämplighet.

(2 och 3 mom. som i RP)

45 d §

Godkännande som skytteinstruktör

Som skytteinstruktör kan godkännas en person som

(1—3 punkten som i RP)

4) på godkänt sätt har fullgjort en av polisen ordnad utbildning som uppfyller de krav som *Polisstyrelsen* fastställt (*utbildning för skytteinstruktörer*) och som åtminstone omfattar ämnen med anknytning till lagstiftningen om skjutvapen, säker hantering och förvaring av skjutvapen, skytteinstruktörers rättigheter och skyldigheter samt tjänstgöring som instruktör.

(2 mom. som i RP)

Polischefen för polisinsrättningen i personens hemkommun eller någon annan polisman som hör till befälet och som förordnats till uppgiften godkänner en person som skytteinstruktör på ansökan av föreningen och ändrar också de villkor och begränsningar som fogats till godkännandet. Som sådan utbildning som avses i 1 mom. 4

punkten kan polischefen eller någon annan polisman som hör till befälet på ansökan också godkänna annan utbildning som uppfyller motsvarande villkor.

(4 mom. *utesl.*)

46, 50, 53 och 53 a §
(Som i RP)

54 §

Parallelltillstånd

— — — — —
Tillståndet kan meddelas under de förutsättningar som anges i 45 och 45 c §, med iakttagande i tillämpliga delar av 42 § 2 och 3 mom. samt 43 och 44 §. Med vårdnadshavarnas samtycke kan tillstånd för hagelgevär, gevär, salongsgevär eller kombinationsvapen för sådant skjutande av djur som är tillåtet enligt jaktlagstiftningen eller för sport- och hobbyskytte dock meddelas också en person som har fyllt 15 men inte 18 år och som annars uppfyller de krav som gäller en tillståndshavare. *Parallelltillstånd för ett skjutvapen som avses i 6 § 2 mom. 4—7 punkten får av synnerligen vägande skäl meddelas en person som har fyllt 18 men inte 20 år för sport- och hobbyskytte.*
— — — — —

55 och 66 §
(Som i RP)

67 §

Återkallelse av tillstånd

Ett tillstånd som berättigar till förvärv eller innehav av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler skall återkallas,

— — — — —
2) om vårdnadshavarna återkallar sitt samtycke till ett tillstånd att inneha ett skjutvapen, en vapendel, patroner eller särskilt farliga projektiler, (ny 1 mom. 2 punkt)
— — — — —

Ett tillstånd som berättigar till förvärv eller innehav av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler kan återkallas, om

— — — — —
(4 punkten *utesl.*)

(5 punkten som i RP. Utskottets ändringsförslag påverkar inte den svenska texten.)
— — — — —

67 b §

Upphörande och återkallande av godkännande som skytteinstruktör

(1 och 2 mom. som i RP)

Ett godkännande som skytteinstruktör kan återkallas på de grunder som anges i 67 § 2 mom. 1—4 punkten. Ett godkännande kan också återkallas, om skytteinstruktören på ett väsentligt sätt bryter mot de villkor och begränsningar som fogats till beslutet om godkännande eller om han eller hon inte längre är medlem i eller anställd hos en sådan förening som avses i 4 § i föreningslagen. *Polisinrättningen* ska anmäla återkallandet av ett godkännande som skytteinstruktör (*utesl.*) till den förening som har ansökt om godkännandet.

69 §

Varning

(1 mom. som i RP)

Polisinrättningen ska anmäla en varning som getts till en skytteinstruktör (*utesl.*) till den förening som har ansökt om godkännandet.

89 och 103 §
(Som i RP)

106 b §
(*Utesl.*)

110 a §
(Som i RP)

110 b §

Märkning

(1 mom. som i RP)

En vapennäringsidkare som varaktigt för in eller överför ett skjutvapen som saknar tillverkningsmärkning till Finland ska förse vapnet med en tilläggsmärkning innan det saluförs eller överläts. Andra än vapennäringsidkare ska lämna in sådana skjutvapen till *Polisstyrelsen* för tilläggsmärkning innan de ansöker om tillstånd som berättigar till innehav av ett skjutvapen.

En vapennäringsidkare som varaktigt för in ett skjutvapen till Finland ska förse vapnet med en importmärkning innan det saluförs eller överläts. Andra än vapennäringsidkare ska lämna in skjutvapen som varaktigt förs in till Finland till *Polisstyrelsen* för importmärkning innan de ansöker om tillstånd som berättigar till innehav av ett skjutvapen.

(4 mom. som i RP)

Polisstyrelsen kan bevilja undantag från märkningsskyldigheten om märkningen skulle sänka värdet på ett skjutvapen som är värdefullt ur samlarsynpunkt.

110 c §

Avlägsnande eller ändring av märkning

Ett serie- eller identifieringsnummer på ett skjutvapen samt en tillverknings-, tilläggs- och importmärkning och förpackningspåskrift får inte avlägsnas eller ändras om inte *Polisstyrelsen* har gett tillstånd till att märkningen förtydligas eller förbättras.

112 b §
(Som i RP)

114 §

Skyldighet och rätt att anmäla en person som inte är lämplig att inneha skjutvapen

Läkare är skyldiga och andra yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården har rätt att (*utesl.*) utan hinder av bestämmelserna om se-

kreter till polisen anmäla en person som *han eller hon utifrån patientuppgifter och efter att ha träffat personen av grundad anledning anser vara olämplig att inneha skjutvapen, vapendelar, patroner eller särskilt farliga projektiler på grundval av personens hälsotillstånd eller uppförande. Anmälan ska innehålla en ståndpunkt som gäller olämpligheten och motiveringar till ståndpunkten.*

(2 och 3 mom. som i RP)

119 §
(Som i RP)

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

2.

Lag

om ändring av 41 kap. 1 § i strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889) 41 kap. 1 § 1 mom. 5 och 6 punkten, sådana de lyder i lag 531/2007, samt
fogas till 41 kap. 1 § 1 mom., sådant det lyder i nämnda lag 531/2007, nya 7 och 8 punkter som följer:

41 kap.

Om vapenbrott

1 §

Skjutvapenbrott

Den som i strid med skjutvapenlagen (1/1998)

(5 och 6 punkten som i RP)

7) försummar den i 110 b § 1 mom. i skjutvapenlagen föreskrivna skyldigheten att anbringa

en tillverkningsmärkning, tilläggsmärkning, importmärkning eller förpackningspåskrift eller lämna in ett skjutvapen till *Polisstyrelsen* för märkning, eller

(8 punkten som i RP)

ska för *skjutvapenbrott* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

3.

Lag

om ändring av 35 och 36 § i polislagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i polislagen av den 7 april 1995 (493/1995) 35 § och 36 § 3 mom. som följer:

35 §

Rätt att få uppgifter av en myndighet

(1 och 2 mom. som i RP)

Trots tystnadsplikt har polisen rätt att för bedömningen av den personliga lämpligheten i fråga om en person som söker eller innehar ett tillstånd som avses i skjutvapenlagen (1/1998) och i fråga om en person för vilken ett godkännande som avses i skjutvapenlagen söks eller som har fått ett sådant godkännande få de uppgifter som är nödvändiga beträffande en värnpliktigs tjänstgöring och tjänsteduglighet *och omständigheter som gäller personens användning av berus-*

ningsmedel och våldsamma uppförande. Polisen har dessutom rätt att trots tystnadsplikt få uppgifter som gäller *hälsan hos en tillståndshavare eller en person som har fått ett godkännande och som är nödvändiga för en bedömning av om förutsättningarna eller villkoren enligt 5 mom. är uppfyllda.*

(4 och 5 mom. som i RP)

36 §

(Som i RP)

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

4.

Lag**om ändring av värnpliktslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

fogas till värnpliktslagen av den 28 december 2007 (1438/2007) en ny 97 a § som följer:

97 a §

Utlämnande av uppgifter om personer som söker eller innehar ett tillstånd som avses i skjutvapenlagen och om personer för vilka ett godkännande som avses i skjutvapenlagen söks eller som har fått ett sådant godkännande

(1 mom. som i RP)

Militärmyndigheten får lämna uppgifterna ur värnpliktsregistret om en värnpliktigs uppförande till polisen också på eget initiativ, om *militärmyndigheten har grundad anledning att anse att den värnpliktige utifrån sitt uppförande är*

olämplig att inneha skjutvapen, vapendelar, patroner eller särskilt farliga projektiler. Anmälan ska innehålla en ståndpunkt som gäller olämpligheten och motiveringar till ståndpunkten. Polisen ska omedelbart förstöra uppgifter som militärmyndigheten på eget initiativ har lämnat ut, om uppgifterna inte ska användas för att pröva återkallandet av ett tillstånd eller ett godkännande som avses i skjutvapenlagen.

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

Utskottets förslag till uttalanden

1. Riksdagen förutsätter att regeringen genom olika metoder som finns till-

gängliga främjar genomförandet av ett tillräckligt omfattande nätverk av skjutbanor.

2. *Riksdagen förutsätter att regeringen ser till att översynen av skjutvapenregistret genomförs skyndsamt, så snabbt som*

det tekniskt låter sig göras rent konkret och att tillräckliga anslag reserveras för arbetet med översynen.

Helsingfors den 7 oktober 2010

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Antti Rantakangas /cent
vordf. Tapani Mäkinen /saml
medl. Marko Asell /sd
Maarit Feldt-Ranta /sd (delvis)
Juha Hakola /saml
Heli Järvinen /gröna
Pietari Jääskeläinen /saf (delvis)
Oiva Kaltiokumpu /cent
Elsi Katainen /cent

Timo V. Korhonen /cent (delvis)
Outi Mäkelä /saml
Petri Pihlajaniemi /saml
Raimo Piirainen /sd
Lenita Toivakka /saml (delvis)
Unto Valpas /vänst
ers. Lasse Hautala /cent
Markku Pakkanen /cent (delvis)
Veijo Puhjo /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Ossi Lantto.

RESERVATION

*Motivering**Motivering till att propositionen måste avvisas*

Proposition 106/2009 måste avvisas i sin helhet om inte regeringen drar tillbaka den från riksdagen. Det är inte riksdagens och förvaltningsutskottets sak att skriva om propositionen eller att rätta till stora fel. Som regel kan förvaltningsutskottet göra mindre ändringar som grundlagsutskottet kräver eller som är av teknisk karaktär. Det är inte meningen att utskottet ska skriva helt nya lagar.

Det finns tiotals brister och fel i propositionen. En del av dem behandlar utskottet i sin detaljerade bedömning, andra är av den typen att de inte kan rättas till i utskottsbehandlingen. Regeringen föreslår ändringar i skjutvapenlagen utan att lägga fram de obligatoriska utredningarna och konsekvensbedömningarna i propositionen. Det gäller till exempel ändringarna i tillståndsförfarandena och tillståndsvillkoren över hela linjen.

Propositionen uppfyller inte alla de krav som det ändrade vapendirektivet från 2008 ställer och det är inte riksdagens sak att utreda dem. De måste genomföras nationellt i den form de har i EU: exakt och ordagrant eftersom bland annat bestämmelserna om att återkalla tillståndet att inneha vapen är både tvingande och bindande. Det sägs det ingenting om i propositionen och det har inte heller gått att klarlägga frågan på ett tillfredsställande sätt i riksdagen. Det förpliktar oss att utreda frågan trots att direktivet får genomföras till och med 2012 eftersom länderna inte får ändra sin nationella lagstiftning i strid med direktivet sedan det har antagits i EU.

I direktivet anges som ett villkor för vapentillstånd att personen inte kan antas utgöra en fara för sig själv eller för allmän ordning och säkerhet. Principen finns inte inskriven i propositionen på det sätt som direktivet kräver. Det finns inga tolkningsmöjligheter eller oklarheter i reg-

leringen. Felen i våra procedurer leder till att talan kommer att resas mot Finland.

Också i övrigt har vapendirektivet tillämpats selektivt i vår skjutvapenlag. Vi gör till exempel ingen skillnad mellan långa och korta vapen, trots att det är ett krav. Det är nämligen ingenting som medlemsstaterna kan bestämma om. Propositionen gör ingen skillnad mellan viktiga delar och andra delar på vapen, trots att de direkt påverkar tillståndsplikten.

Regeringen har inte alls utrett tillståndspraxis utifrån skjutningarna vi har haft, eller överlag utifrån praxis, och det strider mot propositionsanvisningarna. Det hade varit exceptionellt viktigt redan av den orsaken att vapentillstånd sedan 2007 har beviljats på grundval av tillämpningsanvisningarna, det vill säga anvisningarna om samordnad tillståndspraxis, som i sin tur bygger på regelboken för förvaltningen. Regeringen föreslår stora principiella ändringar och andra reformer, men känner inte till förvaltningspraxis och har inte utrett den heller.

Undermålig lagberedning är det utan tvivel också att propositionen inte åtföljs av en ändrad skjutvapenförordning. Till råga på allt har det sagts att till exempel närmare bestämmelser om läkarundersökningar i samband med vapentillstånd kommer att ingå först i förordningen, trots att det enligt den vedertagna tolkningen av de grundläggande fri- och rättigheterna ska föreskrivas om dem exakt och tydligt genom lag.

Det är frågor som inte riksdagen kan rätta till ens på ett tillfredsställande sätt i behandlingen. Här handlar det alltså också om korrekt lagstiftning och om att påverka genom exempel i en fråga som berör drygt 1,5 miljoner finländare direkt eller indirekt.

I betänkandet underlåter utskottet att behandla flera frågor som grundlagen och praxis för vapentillstånd skulle ha krävt. De nämns varken i motiven eller någon annanstans i propositionen. Därför bör propositionen över huvud taget inte godkännas, för bristerna går inte att rätta till.

Det minsta man kan göra är att bordlägga förslaget för att de nödvändiga utredningarna ska kunna göras.

Ett exempel är bestämmelsen som tillåter att det utfärdas tillämpningsföreskrifter med stöd av 80 § i grundlagen. Men de gällande anvisningarna om samordnad tillståndspraxis har inte den rättsgrund som grundlagen kräver. På många punkter strider den mot de allmänna principerna om förvaltning i grundlagen.

I riksdagsbehandlingen har ett flertal grundläggande fri- och rättigheter åsidosatts trots att de skyddar lagstiftningen i det här fallet: till exempel egendomsskyddet i anknytning till jakt-rätten och rätten att välja hobby utifrån sin personliga frihet och valfrihet.

Med avseende på riksdagens ställning, riksdagens lagstiftande makt, riksdagsledamöternas primära uppdrag och lagstiftaren är det mycket oroväckande att regeringen genom propositionen och den förordning som ännu inte existerar de facto låter en stor del av reglerna kring vapentillstånd ingå i förordning. Detta gäller tillståndsvillkor, lämplighetstest och syftet med testen och en rad andra frågor som förvaltningsutskottet bara har behandlat utifrån inkommen information. Några andra har inte getts möjlighet att bli hörda i de här frågorna trots att det på det hela taget är en viktig fråga för de grundläggande fri- och rättigheterna. Det betyder att ingen fråga som är viktig i ett medborgarperspektiv får regleras i förordning. I förordning ska det bara ingå tekniska bestämmelser och bestämmelser om andra mindre frågor enligt vedertagen tolkning av de grundläggande fri- och rättigheterna.

Följaktligen kan propositionen inte godkännas eftersom det finns brister i propositionen överlag och dessutom på många väsentliga punkter.

Vissa basfakta måste rättas till

Både propositionen och förvaltningsutskottets betänkande far fram med osanna fakta om vapens betydelse, vapentätheten, vapens andel vid brott mot liv och andra konsekvenser av vapen. De viktigaste av dem rättas till i det följande.

En del fakta kommer också fram i den detaljerade bedömningen av propositionen.

Betänkandet från utskottet är en av de viktigaste rättskällorna som styr tolkningen av lagen. Därför kan man med fog förutsätta att förvaltningsutskottet har hållit sig till sanningen, i egenskap av lagstiftare har utrett frågorna brett och analytiskt, fattat sina beslut uteslutande på grundval av fakta och utredningar, alltså handlat som man gör i en öppen demokrati och på det sätt som man kan förvänta sig av lagstiftaren i en rättsstat.

Så är ändå inte fallet. Genom vissa fakta som tagits fram för att motivera propositionen visar utskottet att riksdagens beslut inte bygger på riktiga, verifierade och obestridda fakta. Propositionen motiveras med fakta som ger en förvriden bild, en avsiktligt ensidig beskrivning och med andra medvetna val som inte håller för en kritisk granskning från medborgarnas sida.

Dessutom har förvaltningsutskottet hört en lång rad sakkunniga, men i de flesta fall fanns det ingen orsak att höra dem. Man kan inte av namnet sluta sig till om det verkligen har varit en intresseorganisation. Om det har varit en sakkunnig, kan man ännu mindre sluta sig till det av namnet. I stället verkar syftet ha varit att uppfylla vissa kriterier genom att höra en massa olika organ utan att det spelar någon roll vad de har intressegemenskap eller kunskaper. En intressant detalj är att utfrågning av organisationer och experter inte har haft någon större roll i beredningen av propositionen. Att någon besitter expertis kan bara bedömas utifrån vad personen vet om rådande praxis och hur väl personen är insatt i lagstiftningen på området. Bara en del av de sakkunniga kände till lagstiftningen, som i det här fallet är A och O, inte minst för att propositionen är så exceptionellt dåligt beredd, men ändå tack vare gruppdisciplinen har godkänts av regeringspartierna som samtidigt förbiser viktiga frågor. Den här ger ändå inte den föreslagna lagstiftningen större legitimitet.

I det följande behandlas en del av dessa fakta mot bakgrunden av vissa sifferuppgifter. I det detaljerade ändringsförslaget behandlas samma frågor, men mer i detalj.

Propositionen är uppbyggd på vissa antaganden och påståenden som förvaltningsutskottet sväljer utan analys eller grundlig utredning. Den typen av fakta nämns först i analysen nedan.

En central uppfattning är att ingen har rätt att inneha och köpa vapen med stöd av tillstånd. Det motiveras med att de här omständigheterna är tillståndspliktiga enligt skjutvapenlagen. Det är ett felaktigt och ohållbart påstående. I själva verket har flera utskott genom sina utlåtanden och betänkandet själva visat att var och ens rätt att köpa och inneha vapen bygger på de grundläggande fri- och rättigheterna och lagstiftning. Det handlar helt och fullt om vilka grundläggande fri- och rättigheter vi då behandlar eller vill behandla. Behandlingen i riksdagen har visat prov på exceptionellt avsiktliga försök att åsidosätta de grundläggande fri- och rättigheterna, eftersom man inte har velat gå in på dem. Det slutliga svaret får vi alltså först nästa år när vi ser hur det går med det politiska ansvaret.

Genom propositionen vill regeringen motverka skolskjutningar och olagliga vapen och förbättra vapensäkerheten. Nästa steg är att titta lite närmare på hur riktiga eller medvetna antagandet och påståendet är.

Bättre kontakter mellan myndigheterna ger större vapensäkerhet, påstår förvaltningsutskottet. Men av betänkandet kan man inte sluta sig till hur ordet vapensäkerhet ska förstås. Vapensäkerhet är i första hand en fråga som intresserar de som har tillstånd att bära vapen. Man måste kunna anta att de använder och kan använda sina vapen planmässigt. Det inbegriper till exempel inte att motsätta sig illegala vapen. I själva verket går de föreslagna ändringarna i propositionen inte alls in på olagliga vapen. Bara i fråga om deaktivering påstår man att det är så, även om det samtidigt vore mycket vettigare att bevilja tillstånd för vapnen och föra in dem i etnationallyt register än att låta dem föras över gränsen och tolerera att de dyker upp aktiverade på den svarta marknaden.

Jakten på olagliga vapen blir inte bättre av att man försvårar för dem som har lagligt tillstånd för sina vapen och för vapensamlare. Det handlar inte om att motverka brottslighet utan om att

bekämpa jakt och skytte som inte har någon direkt koppling till de grundläggande fri- och rättigheterna.

Man har felaktigt utgått från att vapensäkerheten förbättras eller att skolskjutningar kan elimineras genom att koncentrera makten till tillståndsmyndigheter och förordningar. Redan nu vet vi att skolskjutningarna hade kunnat förhindras med rätt tolkning av skjutvapenlagen och med rätt tajmning. Med ändringar i propositionen kan man inte påverka frågan, även om en del tycks tro det. När man inte vill gå på djupet med frågorna, har vi bara myter. I brist på konsekvensanalyser blir också dåligt motiverade ståndpunkter acceptabla i beslutsfattarnas ögon.

I riksdagshandlingarna finns det ingen ärlig analys av hur de två skolskjutningarna hade kunnat förhindras med åtgärder från myndigheternas sida. Man analyserar inte heller vilken roll det internationellt sett största problemet med vapnen spelar, det vill säga användningen av antidepressiva; i relation till detta är läkarnas anmälningsplikt bara en myndighetsåtgärd, om det lyckas. Social- och hälsovårdsfrågorna och missbruksproblemen negligeras. Lika lite har riksdagen fått diskutera frågor kring etnisk härkomst eller etniska gruppers traditioner i vapenhanteringen. Ofta är vapnen olagliga.

Vidare måste man titta lite närmare på vissa andra påståenden i betänkandet och propositionen. Ett av dem är att våld och brottslighet minskar när det finns färre vapen.

Påståendet kan man bemöta med två motargument. Det finns ingen dokumenterad eller vetenskaplig korrelation mellan vapentäthet och brott mot liv. Det går inte att få fram en enda studie som visar på motsatsen. Vidare kan med fog påstå att vapentätheten varken påverkar eller bestämmer hur mycket våld och brott mot liv det finns i ett samhälle. Propositionen har ingen som helst effekt på hur mycket eller lite våld det finns i vårt samhälle redan av den anledningen att den inte ingriper i orsakerna, och än mindre i följderna av våld. Veterligen har ingen dristat sig att lägga fram något sådant skriftligt.

Förvaltningsutskottets presentation av självmordsstatistiken har ingenting att göra med pro-

positionen. Den hör hemma någon annanstans. Själv mord är den fjärde vanligaste orsaken till själv mord bland finländarna (andelen under eller ungefär 9 %). I ljuset av statistiken har själv morden i ett längre perspektiv sjunkit räknat per 100 000 invånare. År 2008 begicks det något över 1 000 själv mord i Finland och 2006 var det drygt 850 själv mord. De vanligaste orsakerna är alkohol och sjukdomar. Vapen spelar ingen roll för orsakerna till själv mord så det handlar bara om slumpmässiga faktorer och att verktyget råkar finnas tillgängligt eller innehåller tillfälligt.

Det är fel påståendet från början till slut att de olagliga vapnen härstammar från Finland och att man mestadels kommit över dem vid inbrott. Det är en uppgift som utskottet hade kunnat kolla upp direkt i riktig statistik vid vapenteknikenheten.

I början av 2009 fanns det drygt 1,6 miljoner vapen i Finlands vapenregister. Det finns ungefär 650 000 personer i Finland som innehåller vapen och ungefär 12 % av finländarna har vapenlicens. En färsk internationell studie (schweizisk, 2007) visar att finländarna har 32 vapen per hundra invånare. I kalkylen ingår också olagliga vapen. I propositionen uppger regeringen uppgiften 30 vapen per invånare. Det är en vanlig uppskattning av vapentätheten. På senare år har antalet vapen i vapenregistret inte ändrats särskilt mycket. Lika många vapen finns det i Frankrike, Grekland, Kanada, Sverige, Österrike och Tyskland. Finland ligger inte alls på fjärde plats i vapenstatistiken, även om de som skrivit propositionen påstår det.

I Norge, Frankrike och Schweiz begås det tre gånger så få brott mot liv som i Finland och ändå har de ungefär lika många vapen som vi. I motiven till ändringarna kommer regeringen med en massa fantasier som inte alls existerar.

Vad är då färsk uppgift (2009) om vapens roll vid brott mot liv i Finland? Årligen dör det i snitt 1,9 personer i brott mot liv där lagliga handeldvapen är inblandade, i snitt 4,9 personer där långa skjutvapen är inblandade och 10,9 personer där olagliga skjutvapen är inblandade. År 2009 begicks 94 % av alla brott mot liv med andra medel, också med olagliga vapen. Årligen

bringas ungefär 140 personer om livet i Finland. Tre förövare av fyra har alkoholproblem; det samma gäller offren. Drygt hundra brott mot liv begås i hemmen eller på liknande platser. Två av tre förövare har våldsbakgrund och två av tre är inte i arbetslivet, men i arbetsför ålder.

Det överlägset vanligaste tillvägagångssättet är att använda eggvapen. På andra plats kommer misshandel och strypning utan hjälpmedel. I 16 % av fallen används vapen och det påpekar också förvaltningsutskottet i betänkandet. Merparten, alltså de flesta av vapnen är olagliga.

Propositionen når inte personer med psykisk ohälsa och den kan inte förhindra våldshandlingar av typen skolskjutningar, som regeringen låter påskina. Tvärtom kan man se det som att den ökar otryggheten kring vapen, exempelvis att någon tränar två år på skjutbanorna utan att skytteföreningarna har någon aning om personens bakgrund (män i väst som planerar själv mord). Hittills har skytteföreningarna kunnat lita på att tillståndsmyndigheterna har undersökt amatörskyttarnas bakgrund innan de har fått licens.

De grundläggande fri- och rättigheterna: kränkningar och behovet av skydd

Propositionen bör inte godkännas eftersom det finns brister i respekten för de grundläggande fri- och rättigheterna. Det ingår så gott som ingen analys av de grundläggande fri- och rättigheterna. De nämns bara på tre små ställen. Och de går inte in på kärnan i tillståndspraxis. Propositionen går inte in på de grundläggande fri- och rättigheterna, det vill säga vilken rätt medborgarna har att få tillstånd för att inneha vapen. Det är en fråga av stor relevans för regleringen av tillstånd.

Jakträtten

Motiven till propositionen och grundlagsutskottet tiger stilla om att jakträtten lösgörs från rätten att äga mark. Vapenlicens är inte den typen av grundläggande fri- och rättighet, men den har kopplingar till de grundlagsskyddade rättigheterna, tydligast till jakträtten, men också till rätten att välja sina fritidsaktiviteter, som är en grundläggande fri- och rättighet. På en markä-

gares mark får bara ägaren jaga. Och jaga kan man bara med skjutvapen. Vapenlicens för jakt brukar beviljas, när personen visar upp intyg över jägarexamen och uppfyller de allmänna villkoren för licens. Nu säger man klart ut att man vill avstå från den kopplingen vid jakt med fälla och grytjakt (pistolstillstånd), och mellan raderna kan man läsa att det gäller annan jakt också.

Enligt propositionen kan markägarna fråntas rätten att jaga på sin egen mark, om de inte kan bevisa att de har jakt som hobby. Detta gäller också, om tillståndsmyndigheten av någon anledning inte vill ge tillstånd för korta eller långa vapen, för enligt propositionen behöver tillståndsmyndigheten inte bevilja över huvud taget någon tillstånd eftersom "ingen har en subjektiv rätt att få ett förvärvs- eller innehavstillstånd för skjutvapen".

På den punkten är propositionen en tydlig kränkning av den privata äganderätten eftersom jakt innebär att man utnyttjar markinnehavet på samma sätt som man hugger träd eller odlar marken. Markägarna är fria att välja hur de vill utnyttja sin egendom, också med vapentillstånd, som i och för sig kan regleras genom lag. Självfallet påverkas fastighetsvärdet av inskränkningen eftersom bytesdjur hör till när man utnyttjar marken. Propositionen inskränker markägarnas rätt att utnyttja sin mark. Samtidigt går man ett stort och djupt intrång i hundratusentals människors jakträtt som har funnits sedan urminnes tider och ingått i livsstilen och rätten att försörja sig. Regeringen gör ingen bedömning eller utredning, vilket hade krävts på grund av de grundläggande fri- och rättigheterna.

Det är inte bara markägarna som drabbas. Också invånarna i norra Finland får sina jakträttigheter inskränkta och det motiveras på flera olika sätt. Det sägs ingenting om detta vare sig i propositionen eller i betänkandet.

Rätten till vapen som näring

Också vapennäringen är tryggad i lag på ett godtagbart sätt som en grundläggande fri- och rättighet. Den samverkar med egendomsskyddet. För näringsrättens del åsidosätter regeringen

dess aspekter. Rätten till vapennäringen är förknippad med en omotiverad regel som begränsar rätten för myndiga personer, som alltså har fyllt 18 år, att hantera handeldvapen.

Skytte som hobby

Skytte som hobby ingår i varje människas personliga frihet och rätt att träffa egna val på samma sätt som de kan höra till eller låta bli att höra till en förening. Regeringen, och inte ens grundlagsutskottet, behandlar denna princip trots att den sades ut klart och tydligt av grundlagsutskottet i samband med reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna. Vår gällande grundlag har ingen lagreservation eller något annat kriterium för det. Detta kan inte anses vara acceptabelt och det går inte att rätta till i utskottet.

Enligt vissa uppgifter i medierna fick en del av ledamöterna i grundlagsutskottet tre minuter på sig att titta på det färdiga utlåtandet och godkänna det. Under sådana förhållanden uppfyller utlåtandet från grundlagsutskottet inte sin uppgift på behörigt sätt.

Anvisningarna om samordnad tillståndspraxis

Anvisningarna om samordnad tillståndspraxis har delvis olagligt innehåll. Dessutom har de utfärdats i olaglig ordning. De måste upphävas och får inte längre tillämpas på grundval av tjänsteplikten. Anvisningarna måste koncentrera sig på om sökanden är lämplig att inneha ett skjutvapen i stället för att fokusera på vapenstorleken eller vapenkaliber.

Till råga på allt ingriper varken propositionen eller riksdagsbehandlingen i de uppenbara krav som 80 § i grundlagen ställer vid delegering av lagstiftande makt och som är absoluta och av stor relevans för riksdagens roll. Anvisningarna bygger inte på någon materiell lag, det vill säga skjutvapenlagen. Med stöd av lagen om polisförvaltningen kan det inte utfärdas bestämmelser om tillämpningen av skjutvapenlagen. Dessutom är anvisningarna i strid med vedertagen grundlagstolkning betydligt mer detaljerade än själva lagen. Och de har i själva verket åsidosatt lagtolkningen. Anvisningarna innehåller bestämmelser som går långt utöver de krav som

ställs på innehållet i en anvisning. Detta går inte att motivera på något som helst sätt, men frågan behandlas ändå inte i propositionen.

Det säger sannolikt en hel del om effekten av anvisningarna att de i vissa fall har åsidosatt lagen som rättskälla vid tolkningar som kräver prövning, det vill säga att tillståndsmyndigheten i första hand stöder sig på dem och inte på lagen som den borde.

Ouppklarade frågor i propositionen

I detta sammanhang bör det också påpekas att propositionen över huvud taget inte innehåller några undersökningar eller utredningar av sambandet mellan brott mot liv eller skjutningar som begåtts med lagliga vapen. Det finns nämligen inga sådana samband, visar internationella studier. Vidare finns det heller inget samband mellan antalet vapen och antalet brott mot liv som begås med vapen. Försvarens av propositionen hänvisar vanligen till den här typen av intuitiva eller skenbara motiv. Också lagar måste beredas utifrån forskning och fakta. Ett viktigt element i god lagberedning är att det finns en effektanalys och någon sådan finns det inte i propositionen.

Ösökt inställer sig frågan vilken roll etnisk tradition eller praxis har spelat i skjutningarna de senaste åren. Det finns det statistik på. Inrikesministeriet måste starta en utredning om frågan. Uppgifterna spelar en viktig roll för att avgöra vilka medel som kan tillåtas i styrningen av vapentillstånd och för att undvika att ingen skuldbeläggs utan grund. De varierar från fall till fall.

I propositionen gör regeringen ingen analys av sambandet mellan psykofarmaka och skottincidenter, som är brukligt i internationella sammanhang. Det finns heller ingen studie av sambanden mellan den faktiska säkerheten i samhället och praxis för vapentillstånd. Den typen av internationella studier finns det gott om också i Europa.

En mycket allvarlig brist i propositionen är det att det inte finns någon bedömning av hur våra mångomtalade skolskjutningar hade kunnat undvikas, om polismyndigheten hade handlat rätt och om de i och för sig kritiska anvisning-

arna om samordnad praxis för vapentillstånd hade tillämpats tillräckligt exakt när tillstånden beviljades. Dessa problem kan inte rättas till genom en proposition. Det går inte att förhindra våldsbrott av den typen som skolskjutningarna representerar genom att strama åt vapentillstånden. Det har också polismyndigheten påpekat.

Grundlagsutskottet motsatte sig bland annat obligatoriskt medlemskap i skytteföreningar som villkor för vapentillstånd. Det kränker föreningsfriheten, ansåg utskottet. Vår regering hade byggt in ett mått på hobbyer och en tvåårig träningsperiod i propositionen; vapentillstånden skulle vara helt och hållet beroende av obligatoriskt medlemskap. Men grundlagsutskottets hållning befriar inte sökandena från skyldigheten att skaffa ett intyg över aktivt utövande från en skytteförening. Utan tillstånd kan man inte ansöka om vapentillstånd och det blir en ohållbar situation när ingen är skyldig att utfärda intyg och ingen har lagstadgad rätt att få intyg. Dessutom definieras aktivitet ingenstans i lagförslaget. Obligatoriskt medlemskap spelar en nyckelroll i lagförslaget och när det inte kan genomföras måste förslaget ändras radikalt. Vilken roll spelar skytteinstruktörerna när det inte krävs obligatoriskt medlemskap?

Anvisningarna om samordnad praxis för vapentillstånd förbättrar inte vapensäkerheten. Propositionen når inte personer med psykisk ohälsa och inskränkningarna i tillstånden bygger inte på lärdomar från skolskjutningarna. Testningen av sökande är tänkt att gallra bort olämpliga sökande, men den är alltför vag. Kända skolskjutningar och vissa skottincidenter de senaste åren visar att förövarna använde psykofarmaka. Det är utan tvivel så att övervakningen och tillståndsprövningen har misslyckats. Den frågan bedöms inte alls i propositionen och problemen kan inte undanröjas genom ändringar i skjutvapenlagen. Anvisningarna måste ses över för att stämma överens med grundlagen.

Sammanfattningsvis är det klart att innehav av skjutvapen måste kräva tillstånd. Men det hindrar inte att man följer bestämmelserna om de grundläggande fri- och rättigheterna.

Begreppet aktivt utövande måste definieras i lagen eftersom det är ett absolut villkor för att få tillstånd för handeldvapen. Tillståndsvillkoren och kriterierna för återkallelse måste definieras tillräckligt exakt och tydligt i lagen, inte i bestämmelser på lägre nivå. Viltvårdsföreningar är inte kapabla att utfärda tillförlitliga intyg över jaktutövning.

Allmän motivering

I betänkandet säger utskottet att ingen har villkorslös rätt att ha skjutvapen eftersom det krävs tillstånd för att förvärva och inneha vapen. Det är fel tankegång och frågan uttrycks på fel sätt.

Tillståndsplikt kan ingå i lag. Däremot bestäms varje medborgares rätt att få vapentillstånd genom de grundläggande fri- och rättigheterna och genom vid varje tidpunkt gällande skjutvapenlagstiftning. Följaktligen måste det behöriga stycket i betänkandet justeras.

Betänkandet måste anpassas beträffande minimidirektivet (det gäller rent allmänt inte vapendirektivet). Ordet minimidirektiv och meningen efter den måste strykas. I stället ska man bara tala om direktiv. Dessutom bör följande sats läggas till i slutet av stycket: "Vapendirektivet förpliktar medlemsstaterna att genomföra de förpliktelser som gäller alla medborgare ordagrant och exakt i den nationella lagstiftningen."

Försvarsutskottet föreslog att propositionen i sin helhet ska hänskjutas för ny behandling och jord- och skogsbruksutskottet anförde omfattande kritik mot lagförslaget. Men förvaltningsutskottet lägger bara fram brottstycken ur utlåtandena och det ger en felaktig och förvrängd bild av frågan. Hela stycket måste strykas.

Följande tillägg bör föras in efter den första meningen: "Detta är den viktigaste principen för att styra tolkningen av den föreslagna ändringen av skjutvapenlagen."

På flera ställen rörs procentsatser och sifferuppgifter ihop. Den gamla statistiken måste tas bort. Årligen dör det i snitt 1,9 personer i brott mot liv där lagliga handeldvapen är inblandade, i snitt 4,9 personer där lagliga långa skjutvapen är inblandade och 10,9 personer där olagliga skjutvapen är inblandade. År 2009 begicks 94 % av

alla brott mot liv med andra medel, också med olagliga vapen.

Stycket om självmord har ingenting att göra med skjutvapenlagen och det måste alltså strykas.

Stycket om återkallelser av vapentillstånd säger att antalet 2 422 årligen är 0,36 % av tillståndsinnehavarna, alltså en marginell siffra. Fakta måste rättas till, särskilt när det inte blir klart hur många återkallelser som beror på fortkörning eller andra faktorer utan anknytning till vapen. Återkallelserna beror inte på vapendirektivet.

Våldshandlingarna i Finland beror inte på antalet vapen. Till exempel Norge, Frankrike och Schweiz har ungefär lika många vapen per invånare som vi, men vi har ändå fler brott mot liv. Så det är inte vapnen det hänger på.

Lagen säger nästan ingenting om hur man ska bekämpa olagliga vapen. Det går egentligen inte att bekämpa dem med bestämmelser om lagliga vapen.

Texten beaktar inte alls effektanalysen, även om det i betänkandet påstås att problembeteende med skjutvapen beror på andra problem i samhället. Därför är påståendena om vapensäkerhet och möjligheterna att påverka risken för missbruk utan belägg.

Det finns ingen anledning att ändra något eftersom nuvarande praxis för tillstånd för handeldvapen fungerar bra.

Utövning av jakt behandlas inte alls med avseende på markägarens egendomsskydd eller jakt med avseende på rätten till fritidssysselsättning i ljust av de grundläggande fri- och rättigheterna. I Finland äger 115 000 jägare 28 % av landets yta. Alla som har jaktkort har rätt att jaga på statlig mark. Följaktligen berörs drygt 300 000 jägare av denna grundläggande fri- och rättighet och 15 000 av dem är kvinnor.

Stycket och motiven till det är formulerade så att jakt med fälla i det närmaste kommer att försvinna helt och hållet. Dessutom ökar risken för fler olagliga vapen och det strider mot syftet med bestämmelserna. Stycket innehåller en rad felaktiga och falska antaganden.

Hur ett vapen fungerar spelar ingen roll för dödandet. Det är fullt acceptabelt att tillåta att självladdande vapen används vid jakt med fälla. Viltvårdsföreningarna är inte kapabla att utfärda tillförlitliga intyg över jakt med fälla eller i gryte. Markägarnas rätt att utnyttja sin mark kommer i farozonen. Jakt måste utövas aktivt, men vem bestämmer vad som är aktivt? Krävs det sex eller sextio djur? Djuren måste ha rätt att dö utan smärtor och laddningstiden med engångsskott kan vara alltför lång. Lagförslaget tar alltså inte hänsyn till djurens perspektiv. Dessutom är det omöjligt att dämpa ljudet från en revolver. Följaktligen borde förvaltningsutskottet inte alls tillstyrka bestämmelsen.

Det är grundlagsutskottets sak att bestämma om jakträtten inom ramen för rätten att äga mark omfattas av rätten att inneha skjutvapen eller inte. Det är ingen som har bedömt det med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna. På kort sikt har dock betänkandet stort inflytande på tolkningen. Därför bör utskottet inte komma med sådana tolkningar.

Det stämmer inte att Finland och Sverige ligger i EU-toppen. Finland representerar genomsnittet med 32 vapen per 100 invånare. I kalkylen ingår också olagliga vapen.

Betänkandet innehåller ingen grundlagsenlig behandling alls eller motiv, det vill säga om var och ens rätt att välja sin fritidssysselsättning och ägna sig åt sportskytte.

Påståendet att Finland ligger i toppen bland länderna med de flesta handeldvapnen har ingen grund.

Hur ska man kunna få utlåtande av skytteinstruktörerna om man inte hör till en skytteförening? Stycket är ologiskt när det krävs intyg från föreningen, men man inte behöver vara medlem där. Har den som behöver intyg ingen rätt att få ett intyg som inte har analyserats?

Enligt betänkandet är intyg från skytteinstruktörerna offentligt tillförlitliga, men den som utfärdar intyget har inget ansvar, inga förpliktelser, inga krav på procedurer, trots att det handlar om viktiga intyg som utfärdas och ansöks. Därmed handlar det alltså om situationer som avses i 124 § i grundlagen, alltså en uppen-

bart väsentlig förvaltningsuppgift som överförs på privata aktörer. Skytteföreningarna har inga som helst förutsättningar att uppfylla de lagstadgade kraven.

Även om förvaltningsutskottet inte klart och tydligt tar ställning till att överföra förvaltningsuppgifter, kan det direkt med stöd av 124 § i grundlagen räknas som offentligt utövande av offentlig makt under tjänsteansvar.

Det är praktiskt taget bara medlemmar i skytteföreningar som kan få intyg, precis när grundlagsutskottet har ansett att obligatoriskt medlemskap inte kan införas vid vapentillstånd. Bestämmelserna är helt enkelt ologiska.

Definitionen på vad aktiv utövning är får inte ingå i en författning på lägre nivå, utan måste finnas i lag. Utskottet motiverar inte sina synpunkter med vapentyp, mått av aktivitet, erfarenhet eller kännedom om priset på patroner. Dessutom går utskottet in på frågan om aktivitet och behovet av att bevisa att den är fortlöpande. Det är vansinnigt att utskottet behandlar aktiviteten i betänkandet för behovet av till exempel jaktvapen är störst i början av jaktperioden och strax före. Det utreder utskottet inte alls.

Var finns det skytteinstruktörer? Om föreningarna inte har instruktörer är det då tjänstemännen som ska skaffa fram dem? I själva verket överför man offentlig makt på enskilda aktörer. Vem kan man klaga hos om inget intyg utfärdas? Det kommer att behövas en massa folk, minst 5 000 personer, för instruktionen och instygen. Vem betalar deras utgifter? De kommer att bli tvungna att tillbringa hela sin fritid på skjutbanorna för att verifiera alla hobbyskyttars aktivitet.

Nuvarande praxis är alldeles tillräcklig och ger fulla befogenheter. I rättvisans namn och för att det är så många olika typer av situationer måste aktivitet definieras i lagen, om det behövs en definition.

Det behövs insatser från tusentals nya personer om tillståndsförfarandena ska kunna ändras. Dessutom blir det dyrt att varje tillstånd ska ansökas på nytt och ändras. En sådan onödigt punkt är att tillstånden blir tidsbegränsade genom lagen. Där har man inte alls tänkt på de obefintliga

resurserna. Ingen har kommit med någon effektbedömning som visar realiteterna. Redan nu tar behandlingen av ett normalt vapenärende flera månader på många polisstationer.

Alla bestämmelser och lagtexter om att det krävs en medicinsk bedömning och motivering måste strykas eftersom de är ogrundade och både otydligt och allt för abstrakt definierade. Det nuvarande läget är ett bra och lämpligt förfarande.

De föreslagna ålderbegränsningarna måste strykas helt och hållet. Det finns inga vettiga grunder för dem, varken administrativt eller med tanke på vapensäkerheten. Däremot medför begränsningarna en massa problem och orsakar mer byråkrati.

Läkarförpliktelsen i den allmänna motiveeringen i betänkandet måste ändras enligt följande: "För större vapensäkerhet anser utskottet det viktigt att läkarna, när det finns grundad anledning, har rätt att anmäla till polisen ..." (ordet åläggs måste bort). I detta sammanhang avses med vapensäkerhet väsentlig säkerhet som täcker in alla former av användning och innehav av vapen. Ordet avser inte ytligt utbyte av information mellan myndigheterna eller ett myndighetsförfarande för det är ingen avgörande fråga för vapensäkerheten.

Aktivitet måste definieras i lag för att man ska veta vad det egentligen betyder och vad det åsyftar. Hur många skott måste man avfira på en gång för att betraktas som aktiv? Räcker det med att skjuta en gång eller ska man avfira tio eller kanske 120 skott? Om man besöker skjutbanan tio gånger samma dag, har man då uppfyllt kravet på tio gånger? Utövar man sin hobby när man laddar vapen? Skytteklubbarna har inga vapen att låna ut och det får många unga att sluta med sin hobby. De har heller inga möjligheter att skaffa sådana vapen. Så utskottets uppfattningar om rapporteringsskyldigheten är inte realistiska. Inte heller i övrigt erkänner utskottet andra former av övning, till exempel simulator och imitation.

Det är inte sant att de olagliga vapnen huvudsakligen härstammar från vårt eget land. De är inte i de flesta fall stulna i privata hem. Vapen-

förvaltningsenheten hade kunnat ge riktiga uppgifter om insmugglade vapen som polisen, tull och gränsbevakningsväsendet har tagit hand om och om skjutvapen som påträffats hos brottslingar. Det finns inga uppgifter som korrelerar med påståendet att vapnen kommer från inbrott i privata hem. En del av de illegala vapnen är rent av krigsbyten.

För att undvika förväxlingar och tolkningsproblem måste tempusformen för behörig förvaring av vapen ändras. Det räcker inte med att skjutvapen inte har förvarats på behörigt sätt, utan det måste vara så. Det gäller alltså att ge ett svar på frågan om ett vapen i dag måste förvaras fel eller räcker det med att det någon gång tidigare har gjort det, kanske illegalt och fel för tio år sedan.

Det frivilliga försvarsarbetet måste ges bättre status. Lagtexten bör särskilt nämna reservistskytte som ett av ändamålen med skjutvapen. Det saknas i lagen (43 §).

Betänkandet bör få följande tillägg: "Skyttekortet får inte ha någon officiell eller offentlig roll eller mission. Regleringen av skyttekortet är ingen lagstiftningsfråga".

Det framgår inte av betänkandet varför projektet tas upp i det här sammanhanget. Det har ju ingenting med lagen att göra. Var som helst kan tjänster förbättras genom standardisering. Det är ingen lagstiftningsfråga. Förresten så behövs det inga nya tillståndskort för vapen. Därför är tillägget nödvändigt för det handlar mest om att sko sig.

I betänkandet säger utskottet att frågan hade behandlats fem gånger i skjutvapennämnden. Det stämmer inte utom om man anser Powerpointpresentationer av utkast till paragrafer vara möten. Det har inte förekommit någon riktig behandling. Här bör det nämnas att skjutvapennämnden den 7 maj i år föreslog att lagförslaget ska återremitteras för ny behandling. Det som sägs i sista meningen om hörande gäller inte alla. Organisationerna fick yttra sig om det färdiga förslaget, men synpunkterna beaktades inte eftersom de inte var i linje med propositionen. De sista ändringarna fick de inte alls uttala sig

om. Inte heller på den punkten ger förvaltningsutskottet exakt och riktig information.

Hobbyorganisationerna och andra intressenter har bara hörts i princip — inte i övrigt.

Om en näringsutövare slutar med verksamheten genom konkurs, dödsfall etc., hur går det då med skyldigheten att ha kvar en fil? I sådana fall brukar alla andra juridiska skyldigheter upphöra utom de som genom lag har införts för ett särskilt fall. Kan ett dödsbo eller ett konkursbo ge ut registret till polisen? Regleringen har alltså en del luckor.

Den gällande lagen räcker till. I 45 § ges 18-åringar rätt att starta vapenaffär utan behöva anföra någon saklig grund för enligt lag är 18-åringar myndiga i alla hänseenden. Ingen har lagt fram några skäl för någon annan åldersgräns.

"I sitt utlåtande anser grundlagsutskottet att det finns konstitutionellt godtagbara grunder för att begränsa föreningsfriheten." Så står det i betänkandet. Stycket innehåller frågor som är vitt skilda från varandra och det är omöjligt att se sambandet. Grundlagsutskottet kräver explicit att obligatoriskt medlemskap inte får införas genom propositionen, trots att frågan inte var något problem vid beredningen.

Texten om föreningsfriheten hade mått bra av att vara fördelad på flera stycken för att det ska bli begripligt att frågorna är fristående från varandra. Nu står flera stycken huller om buller och texten motsäger sig själv. Det är inte klart vad som avses med detaljmotiveringen.

Vad grundar sig halveringen av hobbytiderna på? Ser man till principen om likabehandling blir det inte klart om det finns något godtagbart skäl eller kriterium. Vad finns det för rätt att förkorta den aktiva hobbytiden under just de här och uteslutande under de här förhållandena, och inte i andra fall?

Skytteinstruktörerna kan utfärda intyg, men sökandena har ingen laglig rätt att få intyg. Vad grundar sig skyldigheten att utfärda intyg över hobbyverksamhet på? Vilka möjligheter har sökanden att överklaga? Och hos vem ska man överklaga? Det finns helt enkelt inga liknande bestämmelser. Utskottet kan inte veta om någon

utfärdat ett intyg eller inte, särskilt som systemet är tungrott och halvdant. Dessutom vet ingen vad det kommer att kosta.

Är en person utan medicinsk utbildning verkligen kompetent att tolka resultatet av lämplighetstesten? Om det inte är kravet, hur ska man då garantera deltagarnas integritet och andra skyddade rättsintressen? Förslaget kan bli rena rama fältskärshistorier. Lämplighetstest bör bara krävas av dem som söker tillstånd första gången. I 45 c § saknas det förklaring till vad som avses med personlig lämplighet och personlighet. Det är inte förenligt med de grundläggande fri- och rättigheterna att utelämna syftet med att testa lämpligheten.

"Enligt grundlagsutskottet förefaller det inte att finnas något verkligt behov av test." Inställningen till behovet av test stjälper hela bestämmelsen. Varför följer inte förvaltningsutskottet grundlagsutskottets uppfattning om de grundläggande fri- och rättigheterna?

Parallella tillstånd ska kunna beviljas bara av särskilt vägande skäl, det vill säga på klarspråk mycket sällan, mest bara i undantagsfall. Vilka rättigheter har innehavarna av parallella tillstånd? Det finns över huvud taget inga regler för det. I "särskilt vägande skäl" måste "särskilt" absolut strykas eftersom det överlag är svårt att peka på vad som är ett särskilt vägande skäl. Dessutom bör utskottet framhålla att hobbyverksamhet alltid är ett vägande skäl. Det vore omöjligt att skänka värdefulla vapen till familjemedlemmar — utan att det finns några som helst vetliga skäl till det.

I betänkandet står det så här: "Skytteföreningarna har i dag inte några egna vapen. Det kommer att krävas vissa ändringar i deras verksamhet på den här punkten. Åtminstone avancerade skyttar kommer att behöva handeldvapen att använda personligen." De flesta skytteföreningar har inte och kommer inte att ha råd att skaffa vapen. Så texten strider mot sanningen och kan inte motiveras. Det vore en omöjlighet för skytteföreningarna att skaffa vapen också av den anledningen att de vapenansvariga inte kan eller vill ta personligt ansvar för dem. Lagen tillåter inte att

föreningarna skaffar vapen i eget namn. Och de föreningsaktiva byts ut ofta.

Lagtexterna

Många av strykningsförslagen ovan innebär att respektive punkter i propositionens lagtext bör strykas. Förvaltningsutskottet har gått med på grundlagsutskottets krav och strukit reglerna om tvångsmedlemskap som ett led i anskaffningsförfarandet för vapentillstånd. Dessutom har förvaltningsutskottet helt strukit bestämmelsen i 106 b § om inspektion av vapenförvaring hemma hos innehavaren. På dessa punkter har en återgång till nuläget skett.

Dessutom finns bland mina ändringsförslag sådana strykningar som innebär en återgång till nuläget och en tydlig och fungerande lagstiftning. Dessutom kan följande sägas om ändringarna och strykningarna. Om förvaltningsutskottet inte uttryckligen kommenterat frågan i sitt betänkande handlar det direkt om en ändring av propositionens lagtext och en återgång till rådande, välfungerande nuläge.

I propositionens 2 och 3 § ingår definitioner på vapen och vapendelar. Ur ett tydlighets- och förutsebarhetsperspektiv är det problematiskt att genom tolkning och utan att det står skrivet i definitionen kommer tillstånd att krävas för luftgevär om lagen antas. Och ändå är det just detta vapen som folk känner bäst till. I definitionen saknas också den uppdelning i väsentliga delar och andra delar som vapendirektivet förutsätter; endast de förstnämnda kräver tillstånd enligt direktivet.

Den föreslagna 27 § om särskilda åldersgränser är obehövlig och bör strykas. Bestämmelsen handlar nämligen om den grundläggande rättigheten att idka yrke och näring, myndiga medborgare och avsaknaden av hållbara argument för åldersgränserna.

Den föreslagna 53 § om att tillstånden ska beviljas för viss tid bör strykas. Orsaken är helt enkelt den att begränsningarna leder till en enorm arbetsbörda och gör det svårt för många tillståndshavare att få tillstånd på grund av reglerna om aktiv hobbyutövning. Dessutom saknas inom skytteföreningarna lämpliga metoder för att visa

att en person aktivt utövar sin skyttehobby. Regeringen har inte gjort någon som helst effektnalys. Vapensamlare nämns överlag inte i denna bestämmelse i propositionen. Och ändå finns det fler än 1 000 registrerade vapensamlare som har uppskattningsvis 160 000 vapen i sin ägo. Att samla vapen är i regel en livslång hobby. Men inget svar ges på hur hobbyn ska bevisas. Här uppvisar betänkandetexten en regelrätt lucka när det gäller rätt och grundläggande rättigheter.

De föreslagna ändringarna gällande åldersgränser (53 §) bör strykas helt och en återgång ske till god, beprövad nupraxis.

Det är komplett omöjligt att bevisa att man aktivt bedriver sin skyttehobby som 53 och 53 a § i propositionen kräver. Något system som skulle lämpa sig för detta finns inte. Vad aktiviteten innebär för olika vapentyper, förhållanden och utövare anges inte. Med tanke på de grundläggande rättigheterna räcker det inte med att utskottet kommer med slumpmässiga ställningstaganden. Hela regleringen av aktiv utövning bör strykas, eftersom arrangemanget är dyrt och rena rama byråkratin i brist på behövliga resurser (kräver minst 5 000 nya aktörer). Dessutom är det totalt ineffektivt om man vill att vapensäkerheten ska bli bättre.

Propositionens 67 § om återkallelse av tillstånd förbiser helt en för medborgarnas rättigheter väsentlig omständighet i det ändrade vapendirektivet, nämligen en detaljerad grund för återkallelsen. Enligt direktivet ska återkallelse av tillstånd alltid vara beroende av om tillståndshavaren utgör en fara för sig själv eller någon annans liv och hälsa. Bestämmelsen är tvingande och bör genomföras till punkt och pricka. Hur detta påverkar återkallelsegrunderna sägs ingenting om i propositionen. Förvaltningsutskottets argumentation för återkallelse av tillstånd förbiger totalt vad som sker om tillståndet för den vårdnadshavare som gett sitt samtycke återkallas eller om samtycket anses ha blivit återtaget på den grund vilka rättigheter parallelltillståndshavaren har. Det finns bestämmelser om parallelltillstånd i den föreslagna 66 §.

Skjutvapenförseelse är rubriken på den föreslagna 103 §. I den paragrafen står det att den

som i strid med denna lag uppsåtligt eller av grov oaktsamhet ... 9) försätter ett skjutvapen eller en vapendel i varaktigt obrukbart skick eller försummar skyldigheten enligt 108 § 1 mom. 3 punkten eller 112 § att för polisen visa upp ett skjutvapen eller en vapendel som försatts i varaktigt obrukbart skick ... ska för skjutvapenförseelse dömas till böter.

Den här bestämmelsen är så egendomlig att den bör strykas; det är nämligen svårt att förstå grunden för kriminaliseringen. Vare sig man vill det eller inte leder bestämmelsen till att man tvingas fundera på om den som förstört ett vapen av misstag begått en gärning enligt bestämmelsen eller inte. Det räcker med enbart tillståndshavarens anmälningsplikt för att tillgodoses det eventuella ändamålet med bestämmelsen.

I de föreslagna 100 a och 110 b § föreskrivs om märkning i sådana ordalag att märkningen inte får vara osynlig trots att det går att kontrollera serienumret på några sekunder t.ex. genom att lossa gevärets framkolv eller vrida toplevern åt sidan eller annars under loppet av några sekunder ta isär geväret utan redskap. Av lydelsen följer att de ställen som vapentillverkarna utan undantag väljer att anbringa märkningen på inte längre än tillåtna i Finland. Dessutom är det tvedigt om tillverkningsmärkningen ska göras med en stämpel eller om kravet på märkning anses uppfyllt om de nödvändiga uppgifterna enligt direktivet har gjorts med flera stämplat. På denna punkt bör det inte finnas rum för tolkning. Yttermera framgår de uppgifter som direktivet kräver av de märkningar som normalt används i dag. Det behövs inga specialfinesser i den finska lagstiftningen.

Enligt 110 c § i propositionen måste en vapensmed varje gång och särskilt be Polisstyrelsen om tillstånd för att få förtydliga eller dubblera serienumret, om t.ex. märkningen behöver förtydligas i samband med omblånering. Vad bottenar detta egentligen i? Hur betjänas säkerheten av detta? Ur vilken synvinkel sett är detta nödvändigt? Redan nu hör vapensmedsverksamheten och vapennäringsen till de striktast reglerade näringarna i Finland och brister det i redbarheten beviljas inget verksamhetstillstånd. Bestäm-

melsen hindrar inte vem som helst från att ändra märkningarna och också vanliga medborgare klarar av att ändra dem om de vill vara oärliga. Det behövs inte några vapensmedskunskaper för det. Den enda konsekvens bestämmelsen har är att den utgör en belastning och kostnad för laglydiga vapensmeder. Kravet på att tillstånd måste sökas för att göra märkningen tydligare bör styrkas.

I förvaltningsutskottets betänkande behandlas också den föreslagna 114 § och plikten att anmäla en person som på grund av sitt hälsotillstånd inte är lämplig att inneha ett skjutvapen. Det räcker med att i bestämmelsen ge läkare rätt att av motiverad anledning göra en sådan anmälan, inte annars och inte någon annan.

Slutsatser

Propositionen är alltså totalt ohållbar om man tänker på riksdagsledamöternas möjligheter att ta ställning till den på tillbörligt sätt.

Hela riksdagsbehandlingen har tillfört nya infallsvinklar. Det gäller att i brådskande ordning bereda en totalreform av vapenförvaltningen och tydligare avskilja den som en egen sektor till ett förvaltningsärende. Det ligger i allas intresse av vapentillståndspraxis är förutsebar, men denna förutsebarhet varken förbättras eller främjas av propositionen. Den tillståndspraxis man stöter på i förvaltningen och som dikteras av attityder och andra slumpmässiga omständigheter är helt oacceptabel.

Till god lagberedning hör inte, som i den föreliggande propositionen, att i lagändringar gå in för metoder och förfaranden som de facto riktas mot andra personer och saker än den verkliga målgruppen. Det leder till att oskyldiga och andra utan delaktighet skuldbeläggs, vilket inte får vara lagstiftningens syfte.

En annan slutsats som kan dras av propositionen och hela riksdagsbehandlingen att vi snabbt måste få en konstitutionsdomstol för att behandla grundläggande rättigheter. De grundläggande rättigheterna, demokratin och rättsstaten skulle stärkas genom en sådan domstol. Den skulle hindra att de grundläggande rättigheterna åsidosätts i dålig lagberedning och sätta stopp för

grundlösa tolkningar. Domstolen skulle också öka respekten för de grundläggande rättigheterna när riksdagen behandlar lagar och framför allt ge varje grundläggande rättighet en adekvat positiv domän som inte får kränkas genom lagstiftning i stället för att man som nu främst funderar på om man ytterligare kan kringskära någon viss grundläggande rättighet genom lag.

Reservationen sätter sökljuset på många av de stora problem som finns inbyggda i propositionen. Ingen effektanalys har gjorts för de förslagen ändringarna. Inte minst av den anledningen bör propositionen förkastas och hänskjutas till ny beredning.

Riksdagen är det högsta lagstiftande, inte lagberedande organet. Propositionen med förslag till ändring av skjutvapenlagen, som beretts av

statsrådet och det behöriga ministeriet, dvs. inrikesministeriet, uppfyller inte kravet på god lagberedning. Belägg för att så är fallet ger de tiotals motiverade korrigeringsförslag som riksdagsutskotten och flera tiotal experter lagt fram. Man kan inte åstadkomma ett lyckat lagkomplex genom att i en oduglig proposition lägga lapp på lapp. Lagförslaget bör återremitteras till inrikesministeriet för ny beredning. Då kan alla korrigeringsförslag beaktas på behörigt sätt och ett nytt fungerande lagförslag arbetas fram.

Förslag

Jag föreslår

att lagförslagen förkastas.

Helsingfors den 7 oktober 2010

Pietari Jääskeläinen /saf